

Культурно-політичний місячник для українців
у Чеській Республіці

POROHY Kulturně-politický měsíčník pro Ukrajince v České republice

№ 8/2016, рік XXIV | č. 8/2016, ročník XXIV
www.ukrajinci.cz

пороги

САГА ПРО «ЛЮДОБУЙСТВО»

як важкий удар в спину

Після шаленої кампанії у польських ЗМІ щодо Волинської трагедії 1943 року, двох суперечливих постанов Сейму зі звинуваченнями у геноциді, на екрани сусідньої країни виходить «блокбастер», де українців зображають не лише простакуватими й недалекими, як раніше, а жорстокими «різунами». Режисер це називає «правдою». Інтерпретації цієї «правди» дуже радітимуть навіть не стільки у Варшаві, скільки у Москві та Берліні. Нашому довголітньому «адвокату» в Європі, який ставить підніжку за підніжкою воюючій із російським – йому ворожим також – імперіалізмом, можемо сказати велике «dziękuję bardzo».

ПАМ'ЯТЬ
СКОРБОТА

PAMIĘĆ
ŻAŁOBA
JEDNOŚĆ

Дні культури у східночеському Градці

В Градці Краловому наприкінці вересня відбулися вже другі Дні української культури. За їхнє проведення взялося Регіональне українське товариство у співпраці з Інтеграційним центром для іноземців місцевої дієцезної Харити під патронатом заступниці мера міста Анни Мацлової. В головному місті Східної Чехії протягом двох тижнів показували наш національний фольклор, проводили семінари, виставки, концерти та влаштовували дитячі програми. Дні культури відкрив тематичний пленер. Картини його учасників були виставлені від 24 вересня до 3 жовтня у конгрес-центрі «Алдис». Тут художниця з України передала кралоградецькій факкультетській лікарні скляний мистецький виріб – як символічну подяку за лікування маленької Тетяни Чорнобай із Донецької області, яка лікувалася тут від ран, отриманих під час бойових дій восени минулого

року. «Автором твору під назвою «Мамин килим» є художниця Юлія Крещак, яка під час створення роботи використовувала малюнки українських дітей», – сказала організаторка заходу Наталія Доценко. У пленері взяло участь п'ять українських художниць – Марія Рец, Юлія Крещак, Людмила Кизим, Юлія Балабуха та Жанна Петрінко, а художник Олександр Безуглов приїхав з міста Яромнерж. «Учасники пленеру у своїх коротких виступах говорили про те, як ми, українці, слугуємо своїй державі кожен на своєму поприщі, та про те, що радо і щедро поділяться своїм мистецьким досвідом під час пленеру та майстер-класів», – додала пані Доценко.

Різні методи мистецтва всі бажаючі могли спробувати під час художніх майстерень. Для сімей з дітьми було призначено українсько-чеське читання нової казки «Цак та Флічек» авторки Владки Добешо-

Під час вернісажу кралоградецького українського пленеру. Фото з ФБ Марії Рец.

вої у книжковому магазині «Оксфорд Бук» у середу, 22 вересня. Наступний день належав молоді – у одному з клубів провели дискотеку Ukraine party. У суботу у «Адалбертінумі» відбувся концерт «Музика мого серця», в якому взяли участь українські музичні і фольклорні гурти. В неділю також на свій творчий вечір запросив український композитор Ігор Шепетилко.

Вл. інф.

Дні української культури – 2016

2 жовтня, 15.00. Святкове післяобіддя, вручення дипломів: Будинок національних меншин, Воцелова 3, Прага 2.

7 жовтня, 18.00. «Ужгородська кав'ярня над Влтавою», літературний вечір
Петра Мідянки: Кафе Лайка, У Академіє 11, Прага 7 (зала внизу).

7 жовтня, 19.00. Дзеркала Станіслава (Івано-Франківськ), фільм Олексі Коби: Кафе Лайка, У Академіє 11, Прага 7 (зала нагорі).

13 жовтня, 18.00. Спільна мова народів, виступ національних меншин та групи «Ігніс»: На Мар'янце, Белогорска 35, Прага 6.

16 жовтня, 16.00. Концерт української фольклорної групи «Ігніс» і гостей: Будинок національних меншин, Воцелова 3, Прага 2.

22 жовтня, 15.00. Музичні виступи «Водограй», «Скеюшан», «Анонім», культурна програма, куштування страв: «Склепіння доль», Револучні 48/13, Хомутов.

27 жовтня, 20.00. Autumn memories (Осінні спогади). Фільм іранського режисера А. Ф. Мусаві про Україну (українською мовою з англійськими субтитрами): кіно «Понрепо», Бартоломейська 11, Прага 1.

DNY UKRAJINSKÉ KULTURY 2016
KDY
22. 10. 2016
OD 15.00
KDE
SKLEPENÍ OSUDU
REVOLUČNÍ 48/13, CHOMUTOV

SRDEČNĚ VÁS ZVEME NA DNY UKRAJINSKÉ KULTURY V CHOMUTOVĚ

VĚNOVANÉ 25. VÝROČÍ NEZÁVISLOSTI UKRAJINY

PROGRAM:
ZAHÁJENÍ
VYSTOUPENÍ
• SKEJUŠAN
• ANONYM
• VODOHRAJ
OCHUTNÁVKA UKRAJINSKÝCH POKRMŮ
TANEC, ZPĚV, ZÁBAVA

PLACKAVO PROSÍMHO

ZA VÝBOR PRO NÁRODNOSTNÍ MENŠINY
MAGISTRÁTU MĚSTA CHOMUTOVA
PHDR. IRINA MALINOVÁ I.MALINOVA@EDOST.CZ

Допомога Харківському реабілітаційному центру

Празький Майдан невтомно демонструє і під час прохолодних осінніх неділей на площі Старого Міста. Після кількох успішних збірок на користь луцького й житомирського шпиталів, збірок тактичних рукавиць чи плетіння маскувальних сіток, Майдан оголосив про збір коштів на реабілітаційний центр в Харкові. Він служить для поранених під час антитерористичної операції вояків, які тривалий час оговтуються тут від ран. Функціонування центру забезпечується волонтерами та студентами-медиками, без роботи яких ці люди не отримали б належного догляду...

Реабілітаційний центр заснований у колишньому дитячому літньому таборі. Його робота фінансується з добровільних внесків, обладнання також передане в дар. Незважаючи на всі зусилля і самовіддану роботу, тут бракує багатьох необхідних речей. Центр має підтримку міста, але, на жаль, цього недостатньо для його повнофункціональної роботи. Реабілітаційно-

му центру на 50 ліжок для постраждалих терміново необхідне опалення, тут поки працюють неекономні і незручні обігрівачі. Приміщення було розраховане на експлуатацію влітку, тому тут і не було ніякої опалювальної системи. Фінансові внески можна надсилати на рахунок 2100839777/2010 у «Фіобанку» або передати безпосередньо на Майдані щонеділі.

Празький Майдан працює вже третій рік. Тут кожен бажуючий може підтримати петицію, що закликає до введення жорсткіших санкцій проти Російської Федерації, отримати останні новини прямо з фронту, подискутувати й про інші, менш відомі аспекти війни у східному регіоні України. В рамках гуманітарної допомоги для постраждалих від бойових дій людей на Майдані збирають аптечки першої допомоги, бинти, шкарпетки, шорти і спальні мішки, продукти, які не псуються швидко, такі як чай, кава, шоколад тощо. Ці речі

можна принести будь-якої неділі на Староміську площу чеської столиці. Можна просто прийти й морально підтримати активістів добрим словом, оскільки їх постійно вербально атакують противники, переважно туристи з Росії, інших країн або проросійськи й антизахідно налаштовані чехи.

пор

Празький Майдан приваблює чимало активної молоді.

Маркування Карпат триває: готово понад 1300 км

За п'ять років волонтерських таборів в українських Карпатах добровольці промаркували понад 300 км пішохідних туристичних маршрутів. На початку літніх канікул у Карпатах відбувся ювілейний збір руху «Бронтозаври» («Brontosaurus») та руху «Веселка» («Hnuti Duha») з міста Єсеніки у співпраці з Ужанським національним парком (УжНП). 25 волонтерів промаркувало ще 55 кілометрів туристичних стежок в околицях сіл Люта і Тихий, а також відновили 30 кілометрів стежок в УжНП. Загалом за 5 років в українських Карпатах вдалося промаркувати понад 300 кілометрів стежок відповідно до чеських стандартів маркування. Загальна протяжність маркованих на місцевості маршрутів від початку проекту у 2008 році на Закарпатті виросла до вражаючих 1332 км. При цьому денна норма для маркувальної групи становить близько семи кілометрів нових стежок. Марковані маршрути – це вже певна частина українських туристичних карт, які випускає Державне видавництво «Картографія» у Києві. GPS-треки маркованих літніх стежок для туристів можна скачати безкоштовно на сайтах rodcarpatskarus.net та wikiloc.com. В цьому році маркування знову підтримала адміністрація Пардубицького краю, фарби як спонсорський дар були надані фірмою «Balakryl».

Іво Докоупіл, координатор руху «Веселка Єсеніки», керівник проекту, сказав: «На

вдалося промаркувати деякі зовсім нові, але важливі пішохідні стежки, що зв'язують пам'ятки і туристично цікаві місця. Маємо промарковану Карпатську артерію, що веде від словацького кордону через усі полонини до румунського кордону, загальною довжиною 360 км. У маркуванні від 2008 року взяло участь близько двох сотень волонтерів. Вони поширювали репутацію якісного чеського маркування і чеського туризму. В Україні наша робота отримує велику повагу, а маркування активно сприяє туризму та сталому розвитку в бідних гірських районах». Христина Сту-

дена, координатор проекту від руху «Бронтозаври», додала: «Ентузіазм до волонтерської роботи сильніший, ніж несприятливі умови гір або образ даної області у масмедіа. Добровольці також пізнають місцеві традиції, встановлюють зв'язок із регіоном і згодом радо повертаються сюди. Вони потім надовго стають прихильниками Закарпатської України, поширюють інформацію про регіон, зокрема про актуальну безпеку перебування у краї. І не останнім чином акція допомагає ламати стереотипи по обидва боки, а також розширювати ідею волонтерства та екології».

Вл. інф.

Активісти «Бронтозаврів» та «Дуги» маркують туристичні стежки в Україні. Фото Іво Докоупіла.

Моравські українці на «Бабілонфесті»

Українська ініціатива Південної Моравії 17 вересня взяла участь у брненській дев'ятій річницькій фестивалю народних меншин «БабілонФест». «Спочатку наші хлопці вже вдруге виграли турнір по футболу (зальний футбол) у грі з угорською командою. Третє місце зайняли греки. Згодом всі ми показали себе у вишиванках і з прапорами на параді меншин, а презентацію України завершила наша чудова Яна Ігнатко виконанням українських народних пісень на головній сцені фестивалю», – розповіла Марина Вазі, активістка УІПМ.

пор

Збірка на техніку для місіонерів

Чеські добровольці тривалий час працюють на підтримку України не лише на своїй Батьківщині, а й безпосередньо поблизу фронту. Одним із таких є Міхал «Коди» Кісліцкі, який вже кілька років перебуває із місіонерською місією на Сході України. У Чехії його організація називається «Бажання допомогти» і працює за благословення Чеськобратської Євагельської церкви.

«Коди» влітку організував табір для дітей зі сходу України у Карпатах, а також наприкінці серпня ще один невеликий – на місці, у селі Врубовка в Луганській області, лише за 2 км від першої лінії фронту. П'ятиденний табір для дітей та молоді мав назву «Рятувальники». Більшість їхніх батьків не мали матеріальної змоги або з інших причин відправити дітей у табори біля моря чи в горах на канікули. Програма була насиченою: пісні, танці, спортивні змагання, естафета, вивчення Біблії, пікніки. Основна ідея табору «рятувальників» було навчити дітей працювати разом, як одна команда, розповіла волонтерка Настя Руденко.

Нині чеські місіонери намагаються допомогти місцевим громадам. Зокрема, збирають кошти на автомобіль для світлодарської місцевої місії, яка знаходиться за 3 км від лінії фронту. «Це – зона частих боїв і обстрілів. Тут служить група місіонерів, яка допомагає фізично немічним

і людям похилого віку. Для дітей влаштовують табори і недільну школу. Але одна з найбільших потреб місії – новий автомобіль, тому що старий «Запорожець» часто ламається і практично нерухомий, а місіонери повинні переміщатися між селами, які ще ближче до лінії фронту», – розповіла брненська місіонерка Дана Коржінкова, який за два тижні вдалося зібрати 7 тисяч крон за новий автомобіль. Однак бракує ще 43 тисячі, тому місіонери очікують на фінансову підтримку на прозорий рахунок: 2300849910/2010 (треба допи-

сати auto svetlo, спонсорський подарунок можна вирахувати з податків).

Також Міхал Кісліцкі шукає, хто б йому міг допомогти з оновленням побутової техніки – старим непотрібним, але працюючим, ноутбук, принтером чи сканером. «У нашій команді поблизу фронту мало офісної техніки. Нам потрібно спілкуватися один з одним, або писати статті, розміщувати фотографії в мережі тощо... Ми будемо вдячні за будь-яку допомогу», – зазначає Міхал.

пор

Дитячий табір, організований чехами за кілька кілометрів від лінії фронту на Донбасі.

Доїхали до Авдіївки. Їдуть знову.

Петр Оліва, засновник південночеської організації «Гуманітарна допомога Україні», всередині вересня відвідав Авдіївку та інші населені пункти прифронтового Донбасу. Солдатам та учням місцевих шкіл він просто з Чехії привіз різноманітні подарунки та необхідні речі, які він зібрав протягом літа в Чеських Будейовицях, Воднянах та інших містах краю (детальніше див. попередні числа «Порогів»). «20 вересня. 4 рота «Січ» полку «Київ». Тут – тихо. Тільки три постріли в другій половині дня. Привіт всім з лінії фронту на сході України», – написав він у соцмережі. Чеському благодійному активістові підготували в східноукраїнських школах теплий прийом із несподіваною корот-

кою привітальною програмою. Також про нього вийшов сюжет у новинах ICTV. Акція вдалася за допомогою депутатки Львівської облради Ірини Сех та Всеукраїнського об'єднання жінок «Яворина». Після повернення до Чехії Петр відзначив, що успіх акції та мало не щоденне звітування про її перебіг мали свій ефект, і одразу знайшовся спонсор наступної поїздки: «Я був в Бучовицях по медичне обладнання, привіз два великі піддони на загальну суму 27 487 кч, і машина повністю забита завдяки фірмі «Dina Hitex». Однак вже зараз ми знову працюємо над програмою допомоги дітям під час другої подорожі в Україну наприкінці листопада-початку грудня. Можна нам у цьому допо-

Ірина Сех, Петр Оліва та інші волонтери з Чехії в'їжджають до Донецької області.

могти матеріально або фінансово», – додав Оліва.

Вл. інф.

Соботка скуштував вареників

Українці пригощають прем'єра Чехії. Фото автора

У Соколові Карловарського краю 10 вересня відбувся вже восьмий День національних меншин. Цього року місцева українська громада мала честь пригостити українськими варениками та горілкою почесного гостя, прем'єр-міністра Чехії Богуслава Сobotку. Акцію разом із адміністрацією краю влаштував Союз українців Богемії. Від імені української громади виступив хор СУБ, а також почесний член

спілки, заслужений артист України, буковинський співак Михайло Грицкан. День національних меншин на Старій площі Соколова був частиною традиційного й популярного для міста Дня шахтарів. Показали свою культуру також представники ромської та в'єтнамської громад – виступили з концертною програмою та виставили зразки національних страв.

Владислав Роговий

Вшанування «МарОлі»

Дует «МарОля» у складі Марії Камінської та Ольги Мандової з Праги 23-25 вересня взяв участь у міжнародній зустрічі у Вранові над Дією під назвою «Разом на дорогах Європи» з нагоди Свята Богоматері Марії Семи Скорбот та Міжнародного дня миру. Співом українських пісень дует супроводжував програму в суботу, 24 вересня цьо-

го року, яка відбувалася у замковому готелі. Великим і приємним сюрпризом для дуету «МарОля» було отримання диплому з рук присутньої Її Імператорської і Королівської Високості Герти Маргарети Габсбург-Лотаринген Ерцгерцогині Австрії, принцеси Тосканської, яка подякувала за роботу дуету.

пор

Лікар Родіон Шварц.

Безкоштовна меддопомога

Для українців є можливість відвідати лікаря безкоштовно. Медичні послуги іноземцям без дійсного страхового полісу проводить лікар Родіон Шварц. У випадку, якщо Ви іноземка чи іноземець і у вас немає чеського медичного страхування, і Ви перебуваєте у важкій життєвій ситуації та потребуєте лікування/консультації лікаря, з жовтня 2016 року кожної середи з 18 до 20 годин зможете скористатися послугами

лікаря Родіона Шварца (бажано попередити про візит телефоном чи інтернетом). Адреса: Přílepská ordinace, Naškova 783, Velké Přílepy – Praha západ. Веб-сайт: www.prilepska-ordinace.com. E-mail: prilepska.ordinace@gmail.com. Телефон: 226 206 438. Лікар Родіон Шварц розмовляє чеською, українською, англійською та російською мовами.

Чужий для всіх режимів

Лише чотири збірки: Андрій Карабелеш зазнав усього трагізму ХХ століття

ТЕКСТ: Володимир МАРТИН

Портрет А. Карабелеша на обкладинці видання його віршів з 2006 року.

На Закарпатті, напевно, немає письменника із більш трагічним життєвим шляхом, ніж той, що судився Андрію Карабелешу, якому недавно виповнилося 6 110 років.

Як справедливо зазначив один із учнів письменника, його життя – зразок фальсифікації тієї доби: і угорська, і чеська, і радянська влада – всі намагалися принизити А.Карабелеша і як людину, і як митця...

«Вы провинились против Мадьярского Государства...»

Андрій Карабелеш народився 24 вересня 1906 року в с. Тибава, що на Свалявщині, в родині лісника графа Шенборна, найбільшого землевласника тодішньої Угорської Русі. Відомого поета з Тибави могло й не бути – через кілька років у селі спалахнув черевний тиф, яким перехворіли всі семеро дітей у сім'ї, а Андрій, до того ж, підхопив запалення легень і кілька днів перебував у такому тяжкому стані, що його рідні вже не сподівалися на його одужання. Однак він вилікувався. Батько змалку брав дітей із собою в гори, і розкішна природа тих місць настільки вразила хлопчину, що згодом стала головним натхненником його творчості. Після початкової школи в рідному селі Андрій вступив у Мукачівську гімназію, серед викладачів якої були білоемігранти з Росії. Під їх впливом хлопець захопився класиками російської літератури і всі свої подальші твори писав лише російською. Це згодом стало приводом для несправедливих обвинувачень письменника в москвофільстві та неприйнятті всього українського.

Грошей на вищу освіту батьки не мали, тому порадили синові вступити до Ужгородської греко-католицької духовної семінарії з безплатним навчанням та харчуванням. У проміжках між богословськими лекціями юнак пише свої перші

віршовані твори. У 1928 та 1929 роках виходять збірки його творів «Стихотворения» і «В лучах рассвета». Ці перші дві з чотирьох книжок А.Карабелеша, написані старим російським правописом із ятями й твердими знаками в кінці приголосних, перетворили 23-річного семінарста в одного з найвідоміших поетів краю. Поетії А.Карабелеша друкувалися в періодиці, календарях і потрапили до шкільних підручників, їх автор буквально купався в промінні слави. Літературна творчість віддалила семінарста від духовного навчання, тому перед самим висвяченням він залишає семінарію й повертається додому. Певний час Андрій допомагає батькові в полюванні, а коли дізнається, що в Чехії шкури диких звірів можна вигідно продати, разом із молодшим братом, взявши замість грошей мисливські трофеї, їде вступати в університет. У 1930 р. обидва брати стають студентами найпрестижнішого в Чехословаччині Карлового університету. Крім занять на філософському факультеті, Андрій відвідує лекції Академії мистецтв і захоплюється живописом. Прорівень його картин свідчить той факт, що в 1935 році студент стає учасником всесвітньої празької художньої виставки. Утім, живопис став для хлопця із глибинки не тільки захопленням. Попри те, що викладачі й студенти знали А.Карабелеша як талановитого поета, писемна творчість жодного прибутку не давала, тому Андрій змушений був продавати свої картини, щоб платити за навчання і допомагати батькам. Пізніше письменник згадував, що вижив у Празі лише завдяки своїм полотнам.

У 1935 р. Андрій одружується з Паулою Міхалічек і після закінчення університету повертається на Підкарпатську Русь. У подружжя народжуються син і донька, в колі яких поет проводить найщасливіші роки свого життя. Викладацька робота у Воловому, Хусті, Сваляві, нарешті — посада професора в рідній Мукачівській гімназії. Викладач російської літератури створює літературний гурток і видає щомісячну газету, в якій друкуються матеріали на антифашистську тематику. У 1939 р. Підкарпатську Русь окупує хортистська Угорщина, і А.Карабелеш із сім'єю виїжджає в чеське містечко Літомишль до матері своєї дружини. Літня жінка сама жила небагато, утримувати ще чотирьох чоловік не могла, тому невдовзі письменник змушений у пошуках роботи повернутися на Підкарпаття, де його одразу заарештовують як неблагонадійного. Наступні чотири місяці А.Карабелешу довелося провести за ґратами, а після амністії він подає нове прохання про отримання посади професора у Свалявській гімназії. І знову отримує

відмову. Ось як відповів письменникові директор гімназії: «...настоящим доводом к Вашему сведению, что поданное Вами прошение решением регентского комиссариата в Ужгороде отклонено с тем основанием, что Вы провинились против Мадьярского Государства подпольной политической агитационной работой в пользу чешской нации, настроили учащуюся молодежь против настоящего мадыарского режима, обвинены в распространении противогосударственных лентушек и поддержке в бегстве за границу 30 учеников и 8 учениц нашего заведения... Вы до сих пор имеете много родственников в Чехии, корреспонденция которых лишь подтверждает враждебное Ваше отношение к св. короне Венгерского Государства...»

Окраєць хліба від рідного сина

А.Карабелеш повертається в Літомишль, де налагоджує зв'язки з підпільними антифашистськими організаціями. Після нападу Німеччини на СРСР поет, на прохання товаришів, намалював плакат — «букет» зі змієних голів фашистських ватажків на чолі з Гітлером, — який підписав російською й чеською мовами: «Мне кажется, помешан он И брешет своре «аллилуя». Довоевал Наполеон, И Гитлер тоже довоюет». Плакат розмножили й розповсюдили по Чеському протекторату. Вирахувати його автора для німецьких спецслужб не становило особливих труднощів — у липні 1941 р. А.Карабелеша заарештовуює гестапо. Почалися майже чотири роки мук і страждань у фашистських в'язницях та концтаборах. Бухенвальд, Матхаузен, Ашерслебен, Саксенхаузен, Шенебек... Письменник неодноразово перебував за волосину від смерті і вцілів лише дивом. Якось його знесиленого відправили в ізолятор, де над непрацездатними в'язнями проводили медичні дослідження. Вижити допоміг медбрат (теж із числа в'язнів), який замість препаратів вводив А.Карабелешу звичайну воду. На початку 1945-го двадцять тисяч в'язнів пішки погнали з Німеччини в Чехію. Жодних харчів у дорозі, що тривала кілька днів, не давали, а тих, хто знесилювався й не міг йти, розстрілювали на узбіччі. До кінцевого пункту призначення дійшло всього шість тисяч чоловік. Серед них був і А.Карабелеш. Пізніше письменник опише страждання, які йому довелося пережити в концтаборах, у книжці «На смертельном рубеже». У травні 45-го, під час празького повстання, в'язнів звільняють, і А.Карабелеш поспішає в Літомишль до своєї родини. Він навіть не підозрює, який лихий жарт підготувала йому підступна доля. У березні 1943 р. дружині надійшло офіційне повідомлення про смерть чоловіка, після чого Паула, щоб врятувати від голоду дітей, вийшла заміж

Андрій Карабелеш сидить на приступці автомобіля «Татра» у товаристві Бокотеїв із села Золотарево.

за інженера. В одному з оповідань письменник змалював свою зустріч із рідними, про яку так мріяв у концтаборах. Спочатку він прийшов до матері дружини. Вона не впізнала в колишньому в'язневі, який був одягнений у ляхміття й важив усього 40 кілограмів, свого зятя й повідомила, що той давно помер. Аби не травмувати літню жінку, Андрій нічого не сказав, а рушив до будинку, в якому жила дружина з новим чоловіком. У дворі гралися його діти — 10-річний син та 7-річна донечка, які теж не впізнали батька. Хлопчик сприйняв обідраного діда за жебрака, побіг до хати й подав йому через хвіртку окраєць хліба. Коли А.Карабелеш увійшов у будинок, дружина впізнала його й знепритомніла. Кілька днів вона лежала в лікарні без тями, а обидва її чоловіки домовилися, що вчинять так, як вирішить жінка. Опритомнівши, Паула сказала, що першого чоловіка жаліє, а другого кохає. І Андрій відступив, зрозумівши, що зайвий. Проте до кінця своїх днів підтримував зв'язок зі своїми дітьми й усіляко допомагав їм. Кілька років А.Карабелеш працював директором гімназії у Світаві, що поблизу Літомишля, однак через принциповий і запальний характер не знайшов порозуміння з керівництвом і зрештою втратив роботу. У 1953 р. письменник переїжджає до Пряшева (Східна Словаччина), де очолює видавництво Культурного словацько-українського товариства і паралельно викладає російську літературу у Пряшівському університеті. Тоді ж виходять дві його останні книжки — прозова «На смертельном рубеже» та поетична «В Карпатах». Друга не уникнула ідейно-декларативних нашарувань, притаманних художній літературі того часу, однак це не завадило через кілька років звинуватити її автора в антирадянщині. У 1955 р. А.Карабелешу вперше за 16 років випадає нагода провідати рідні місця — Закарпаття. Побачене настільки різко контрастувало з його уявленнями про життя земляків, що після поїздки письменник пише сатиричне оповідання «Іван Кротон» — про систему то-

дішнього господарювання та бюрократизму, — яке марно намагається опублікувати в закарпатських обласних та словацьких виданнях. За що одразу потрапляє в поле зору радянських і чехословацьких спецслужб. STB (чехословацька служба безпеки) через викладачів та студентів намагається в'язнити ставлення А.Карабелеша до влади, дисидентства тощо. А незабаром проти письменника починається кампанія переслідування. У відповідь на позитивну статтю в київській «Літературній газеті» з'являються дві публікації в закарпатській пресі (згодом передруковані в Києві та Чехословаччині), в яких А.Карабелеша звинувачують у антирадянщині, релігійних мареннях, русофільстві і т.д. Автор однієї з них недавно написав у своїх спогадах, що публікацію було зроблено на замовлення обкому партії, і з жалем констатував, що тоді не знав про статтю А.Карабелеша, написану ще в 1939 р., в якій той засуджував москвофільство. У 1957 р. А.Карабелеша виключають з української секції Спілки письменників Словаччини. У протоколі зборів (який, як згодом з'ясувалося, був підписаний у тому числі й людьми, котрих на зборах не було), зокрема, йдеться про «... легковажне й безпринципне ставлення письменника до літературної творчості. А.Карабелеш на товариські поради при редагуванні й обговоренні його творів відповідав уїдлими примітками, особистими погрозами своїм критикам, писанням брудних, наклепницьких віршів та коротких проз, які роздавав своїм приятелям за пицьким столом. Такі факти змусили філію уже в 1954 р. займатися його моральним занепадом, яке в літературній практиці проявилось насильним просуванням своїх незрілих і шкідливих творів у пресу з наміром одержати чим більше гонорарів, які поглинав легковажний спосіб життя... Членські збори дійшли висновку, що йдеть-

ся про письменника з такими антиморальними принципами, які несумісні з добрим ім'ям української філії ССП, і постановили одностайно виключити А.Карабелеша з ССП». Розгромна критика на адресу А.Карабелеша була визначена наперед, незважаючи навіть на те, що про його творчість цілком позитивно відгукувалися відомі російські письменники, зокрема Ілля Еренбург.

А ось як згадує той період життя письменника його студент, а нині викладач університету Банської Бистриці Сергій Макара: «Я ніколи не бачив його п'яним. Те, що Карабелеш був надламаним і духовно й фізично слабким, завжди замріяним і похмурим, не значить, що він був п'яним. Студенти вважали Карабелеша бардом і дуже тягнулися до нього, що не подобалося іншим викладачам. Жив він дуже скромно, мешкав на кафедрі, де працювали його колеги. Мене і його зближила велика любов до поезії, а також те, що Карабелеш був надзвичайно ласкавою, лагідною людиною з винятковим талантом оповідача. Часто кликав мене на «гостину», а «гостина» ця складалася лише з сала, хліба й цибулі. Іноді брав із собою студентів у ліс. Казав, що це ліси українські, карпатські. Знав про природу все, про кожну квітку, дерево, тварину. Природа була єдиним струменем, з якого черпав сили для поезії. А свій край просто обожнював. Коли мова заходила про нього, ментально переходив на рідний діалект, хоча писав російською...»

Відомий український письменник зі Словаччини Василь Дацей згадує, що одного разу, вже старший, А.Карабелеш, відчуваючи, що хвороба наступає, сказав: «Знаєш, Василю, якби я був молодшим і мав можливість досконало опанувати українську літературну мову, почав би обов'язково писати по-українськи...»

Співробітники КДБ не дозволили синові провідати могилу батька

Через рік після виключення зі спілки письменників А.Карабелеш виходить на пенсію за станом здоров'я й переїжджає в Судети (Чехія). Він багато пише, однак його творів ніхто не хоче публікувати. Не змінило нічого й письмове звернення до дружини М.Хрущова, в якому письменник просив надрукувати його книжки в Радянському Союзі. Останній період А.Карабелеш жив дуже скромно, збереглися листи від рідних, у яких вони просять його продати нове пальто й синій костюм, щоб мати хоч трохи грошей. Тим часом стан здоров'я письменника різко погіршується, одну по одній йому роблять три складні операції. У 1964 р. духовно й фізично знесиленій А.Карабелеш приїжджає лікуватися на батьківщину. Навіть на лікарняному ліжку він займався літературною творчістю,

останні вірші свідчать, що письменник дуже болісно сприймав несправедливі нападки і звинувачення, яких йому довелося зазнати... — Андрій Карабелеш приїхав до Мукачева в червні 1964 р. з оптимізмом і надією вилікуватися, — згадує письменник і літературознавець із Мукачівського Василь Пагиря. — Він навіть подав заяву на отримання радянського громадянства, яку, однак, не встигли розглянути. Я часто навідував письменника в лікарні, і він багато розповідав про своє життя й плани на майбутнє. Говорив по-російському або говіркою рідного села. Через кілька тижнів лікарі зробили операцію, знаючи наперед, що вона не допоможе, — у хворого був рак шлунка. Проте сам факт операції дуже підбадьорив Андрія Васильовича, наступного дня він сам встав із ліжка і навіть намагався жартувати. Те, що хворобу не вдалося перемогти, письменник зрозумів десь за тиждень до смерті. У вихідні мої діти носили А.Карабелешу поїсти чогось смачного, домашнього. Проте в останню неділю він нічого не взяв, уже не міг їсти. 4 вересня мені зателефонували з лікарні й повідомили, що Карабелеш помирає. Я прибіг у палату, обережно прочинив двері. Андрій Васильович лежав у ліжку й молився, а помітивши мене, кивком голови запросив ввійти. Докінчивши молитву, він передав мені чотири папки з неопублікованими творами й листуванням і за все подякував. Я намагався підбадьорити його, та він промовив: «Ні, це вже кінець, усе закінчено...» Затим взяв мою долоню в свою і тримав... Ховали його через день. Письменника добре пам'ятали ще з часів його роботи в Мукачівській гімназії, тому на похорони прийшло дуже багато людей. Процесія розтягнулася на три кілометри, люди заповнили весь цвинтар і не розходилися, навіть коли над містом зібралася грозові хмара. Зате родичі з Чехії приїхати так і не змогли — телеграма дійшла надто пізно. Через кілька років син А.Карабелеша Іларіон навмисно приїхав до Мукачівського, як турист, щоб провідати могилу батька. Однак співробітники КДБ не дозволили йому відлучитися від групи й піти на цвинтар, а до теперішніх часів із відкритими кордонами він не дожив... У 2006-му році на Закарпатті відзначали 100-ліття від дня народження А.Карабелеша. Видано кілька книжок із раніше опублікованими творами письменника, відбулися урочистості, збори... Земляки намагаються хоч частково віддати письменникові шану, яку він заслужив за життя. Тоді влада від організації ювілею фактично самоусунулася, все доводилося робити зусиллями громадських організацій та родичів А.Карабелеша...

Меморіальна дошка поетові у місті Свалява.

ЗНАЙТИ ТУРИСТА ДУБАНСЬКОГО

Вже третій рік Павліна Дубанська з Брна чекає якої-небудь звістки про свого сина, який пішов у Карпати та не повернувся

Павліна Дубанська тримає фото свого сина Ондржея. Фото Мілана Яроша, «Респект»

ПІДГОТУВАВ: Олекса ЛІВІНСЬКИЙ

Єдине, що залишилося від Ондржея Дубанського, це туристична торбина і покинутий біля дороги мобільний телефон. Цією дорогою він у січні 2013 року відправився на прогулянку. З тих пір його ніхто не бачив. Ось уже понад три роки його безуспішно шукають поліція і батьки. Імена чехів, які пропали за кордоном, зберігаються у невеликій картотеці Тосканського палацу неподалік Празького граду. Тут за першої Чехословацької Республіки була приймальня Едварда Бенеша. І тепер це – філія консульського відділу Міністерства закордонних справ ЧР. Від 2001 року у тутешній картотеці було записано 166 прізвищ. Дехто з пропалих безвісти були згодом знайдені або оголошені мертвими. У активному пошуку перебуває понад три десятки осіб. Деякі їхні родичі не хочуть своїми стражданнями ділитися з громадськістю, але мати Ондржея Дубанського Павліна – виняток. Але й вона теж наважилася говорити про це лише нещодавно. Її син, на жаль, пропав безвісти в Україні.

Надія на «бодай щось»

«Я боялася, що якщо про це все писатиметься в газетах, то ймовірно це заподіє йому біль. Можливо, його хтось викрав і утримує, тож я вважала, що якщо занадто

привертатиму увагу, то викрадачі можуть захотіти його позбутися», – каже пані Павліна в кімнаті своєї брненської квартири. Тут, у передмісті Кралово Поле, Ондржей проживав до свого зникнення під час зимової відпустки у закарпатських горах на початку 2013 року. «Але тепер, навпаки, – сподіваюся, що оприлюднення деталей справи надасть змогу почути когось, хто знає бодай щось. Або помітив деталь, яку ми самі залишили поза увагою під час пошуків Ондри. Прийшов час спробувати інший шлях».

Ондра Дубанський тільки збирався пізнати світ, інше життя, зарубіжжя. Він перший раз у житті без батьків або родичів поїхав за кордон – в Україну. «Я вже тут», – надіслав він коротке, але заспокійливе смс-повідомлення мамі 4 січня 2013 року. Бо ж не секрет, що звичайні, пересічні чехи і до Майдану та війни на Донбасі побоювалися українців й України. «Коли він прийшов і сказав, що поїде в Україну, мені це не дуже сподобалося. Бо ж це не зовсім тихе місце... Але я не хотіла радити йому щось, відговорювати. Сприймав це, як пригоду, ставав на власні ноги», – згадує пані Дубанська.

Сам Ондра раніше в Україні не був. Він вирішив поїхати в гості до свого друга,

з яким познайомився під час роботи в одній будівельній фірмі в Брні. Ондржей хотів заробити трохи грошей напередодні навчання у вузі, і тут подружився зі старшим від себе українцем, колишнім професійним військовим Василем Міськом. Це була доленосна зустріч. Місько оповідав Ондрові про красу своєї батьківщини, і Ондржей вирішив пізнати її на власні очі.

Вид з гори Темнатик

«Вони домовилися, що приїде до Василя у найдуховніший період року, на православне Різдво», – каже Дубанська. Ондра поїхав з рюкзаком, фотоапаратом і сноубордом. Їхав у машині з п'ятьма заробітчанами. Пункт призначення – гірське містечко Волівець на Закарпатті, де Ондржей поселився у будинку Василя і його сім'ї – дружини і двох дітей. Окрім згаданої смс, з місця мамі він не писав, однак надіслав кілька текстових повідомлень друзям, мовляв, перебування у Волівці «важке», маючи на увазі довгі нічні посиденьки за горілкою з місцевими. Протягом дня або сам, або ж разом зі своїм волівецьким знайомим ходив на прогулянки околицями. А потім – через десять днів після прибуття і за чотири дні до планованого повернення додому – сталося щось таке, про що досі ніхто не здогадується...

Ондржей Дубанський

Як впливає із пізнішої реконструкції, яку тоді проводила міліція, той день для Ондржея Дубанського почався цілком мирно. З Василем вони вранці відправилися до міста, випили каву в кафе, співробітники якого сказали, що вони весело розмовляли. Ондржей поповнив свій мобільний телефон, і біля другої дня повернувся до Василя додому. Його будинок стоїть в кінці вулиці на околиці міста.

Що відбувалося далі, відомо тільки фрагментами. Сусіди Міська для протоколу засвідчили, що бачили, як пізніше двоє чоловіків, розмахуючи руками, сварилися перед будинком. Про що саме, не чули. Василь Місько казав на допитах, що суперечка виникла через те, що Ондржей не погоджувався йти разом з ним на найближчу гору Темнатик, де він хотів фотографувати місто у променях вечірнього сонця. Василь нібито пропонував чехові супровід, щоб він десь не загубився у заплутаній й засніженій місцевості, але Ондржей вперто хотів йти на самоті. Кілька хвилин вони сперечалися, і, зрештою, Ондра пішов сам, що й підтвердили сусіди, які бачили, як він піднімається на гірську дорогу. Це було востаннє, коли хто-небудь бачив Ондржея Дубанського. Із собою він мав фотоапарат, чеські документи і трохи грошей. Пізніше рятувальники й міліція

Оголошення про розшук Ондри було довго розвішане у людних місцях Воловеччини. Фото «Заголовок».

обшукували Темнатик та інші навколишні гори, які Ондра мав намір відвідати. Згодом прийшла відлига, і після неї вже не знайшлося жодних слідів чи ознак, які б пояснювали хоча б щось.

Однією з версій слідства було те, що сварка між Ондрою і Василем могла перерости у насильницький конфлікт, і саме розсерджений Місько міг нанести смертельну шкоду своєму гостеві, а його тіло десь заховати. Міліція підозрювала Міська, оскільки про його зникнення він повідомив аж через три дні. Однак Василь пояснив це тим, що думав, що чеський гість блукає десь околицями чи пішов до своєї подруги до сусіднього села Гукливе. Молоду українку він знав з Чехії. Однак дівчина заперечила, що чеський турист її відвідував.

Василя правоохоронці допитували неодноразово, затримали на кілька діб. Сусід навіть сказав, що з одного з допитів він повернувся побитий. Однак тіло Ондри знайдене так і не було, не було доказів, що Василь вчинив злочин, і його випустили на свободу. Міліція перевіряла версію, чи не могли Ондру убити з метою пограбування. Однак речі чеха не пропали, окрім аксесуарів для сноуборду. Правоохоронці розглядали версію, що Дубанському міг завдати фізичної шкоди хтось інший, й, але знову-ж-таки – відсутні будь-які докази.

Дивна знахідка телефонів

Павліна Дубанська майже спала, коли 13 січня, об одинадцятій годині вечора задзвонив телефон. Вона ще не чекала сина, з України він мав повернутися на день пізніше. На іншому кінці лінії була чеська поліція. «Запитали, чи Ондржей вдома. Я не зовсім зрозуміла, що про що йдеться. А потім вони сказали: «Ваш син пропав», – згадує Дубанська. – Я вирішила негайно їхати». Батьки Ондри розлучені, тож пані Павліні порекомендували їхати до Волівця із людиною, яка регулярно їздить в Україну і орієнтується на Закарпатті. Вона прибула в той час, коли починалася друга фаза пошуків Ондри.

Десятки міліціонерів знову намагалися знайти Ондржея в горах. З тодішніх повідомлень МНС впливає, що 18 січня, на шосту добу пошуків, під Темнатиком розмістився цілий штаб закарпатських рятувальників з районною пошуковою комісією, із присутністю чеського консула, було залучено 175 осіб та 22 одиниці техніки. Сім пошукових груп обстежили урочища Ями, Петякова, Млачки, Передній Вершок, полян Кітлене, Гондарки, Греготи (загальною площею близько 398 гектарів) та 8 мостових споруд і місцевих потічків (всього 1721 гектари). Повторно оглядали урочища Жолоб, Малий Студений, Шторм,

Сухий Жолоб, поляна Воскришата загальною площею 350 гектарів. Працівники міліції опитували водіїв приватного автотранспорту та залізничників, обстежили 820 дворогощарств. Місцеве населення разом з егерями ретельно оглянули урочища Мале Студенчика та околиць загальною площею майже 315 гектарів.

Сама Дубанська розмовляла з Василем і обходила людей по сусідству. Розпитувала, куди він ходив перед зникненням, що робив, намагалася виявити бодай щось, за що можна було б зачепитися. «Василь сказав мені, що не має ніяких пояснень тому, що сталося. Але він абсолютно у цьому не винуватий», – каже Дубанська. Під час її перебування в Україні, за її присутності, міліція знайшла покинутий мобільний телефон Ондржея. Він лежав на дорозі в сторону гір за сто метрів від будинку, в якому зупинявся чеський парубок. І ще один мобільний з українською сім-картою, який позичив йому для зручності й кращого сигналу Місько. «Ви загубили телефон, каже рятувальник. Він ішов у пошуках за кілька кроків позаду мене. На мить я подумала, що це дійсно мій телефон, був мені якийсь знайомий. Але потім зрозуміла, що це – телефон Ондри, на метр далі лежала і інша слухавка. Дивно, що ніхто з рятувальників раніше не помітив у снігу ці апарати, бо вже багато людей пройшло перед нами... У мобільниках були видалені всі дані... Я гадаю, що у пошуковій операції було кілька помилок: спочатку ніхто й не подумав, що Ондрові може завдати шкоди хтось. Міліція мала приїхати одразу ж, а не довірити пошуки простим рятувальникам. Наприклад, кінолог із собакою приїхав через тиждень», – скаржиться Павліна Дубанська.

Вона залишилася у Волівці на п'ять днів. За її словами, міліціонери наполягали на її поверненні, бо не хотіли, щоб вона шукала сина самостійно – вони мали б спостерігати за нею. З опущеними руками і повністю душевно спустошеною вона повернулася до Брна.

Пошуки тривають

Навесні 2013 року, коли сніг розтанув, пошуки Ондри продовжилися. Рятувальники допитали багатьох людей і прочесали близько двох тисяч гектарів верховинської місцевості, залучили понад сто п'ятдесят членів спеціалізованих відділів, місцевих мисливців, запросили до дії і жителів довколишніх сіл. На справу звернув увагу чеський посол Іван Почух, який неодноразово відкривав тему на переговорах із представниками країни і лобював активізацію слідчих дій. Посольство розшук Ондржея визначило своїм пріоритетом. Подія не пройшла повз увагу й місцевої політики: наприкінці липня 2013 року

парламентар Віктор Балага скерував два депутатських звернення – в прокуратуру та МВС, і прокоментував: «Ця прикра для всіх подія трапилася ... на Воловеччині... Обставини ... досі нез'ясовані, а розслідування – не закінчене. Зрозуміло, що це все накладає дуже неприємний відбиток на українсько-чеських стосунках. Тому прошу міністра і генпрокурора взяти цю справу на особистий контроль. Можливо, це допоможе міліції активніше проводити розслідування».

Павліна Дубанська відвідала Волівець ще двічі, другий раз – через місяць після зникнення. З'ясовувала у прокурора, що нового у розслідуванні і забрала телефон Ондreja для подальшої експертизи в Чехії. Вона переконана, що ключ до зникнення її сина має в руках саме Василь Місько. Після зникнення Ондreja, каже Дубанська, він припинив відвідувати Чехію, замкнувся у собі і більш ніколи не виходив на контакт із пані Павліною. «Коли я говорила з ним про Ондру, він не дивився в очі. У мене було відчуття, що він приховував щось від мене», – припускає Дубанська. Проте конкретних доказів своїх слів не має.

Василь – одружений чоловік і батько двох дітей. Можливо, припускає мама зниклого чеха, він боїться говорити, як і інші жителі селища. У розпачі вона навіть спробувала зв'язатися з людьми, пов'язаними із місцевим злочинним світом: відправила гроші якомусь Мітшові. Але їй той не роздобув ніяких повідомлень. Ще наприкінці січня того ж 2013 року у місцевих виданнях з'явилася інформація, що батьки готові були заплатити 10 тисяч доларів тому, хто вкаже на місцезнаходження їхнього сина. Ані такий заклик ніякого відгуку не мав.

Василя неодноразово допитували, навіть затримували на кілька днів, але випустили через відсутність доказів. «Він пройшов тест на детекторі брехні. Але міліція захищала його із самого початку. Характеризувала його хорошою людиною, яка не може нікого образити». Міліція, тепер вже поліція, справу не закрила і досі над нею працює. Василь Місько поки що має заборону на виїзд з країни. Основними версіями є те, що Ондřejей Дубанський був викрадений (однак ніхто не озивався із вимогою якогось викупу) або ж убитий, або ж стався якийсь нещасний випадок. Відкидає пані Дубанська й ту можливість, що він просто пішов з дому: «Влітку він планував відвідати Америку. Він точно не планував їхати звідси назавсім, щоб не повернутися. Не хотів їхати працювати за кордон, він не залишив би своєї собаки», – зізнається мати. У Чехії також здійснили ряд допитів – серед родини, друзів, колег Ондри, зробили детальний аналіз знайде-

них мобільних телефонів, правда, ніяких корисних даних витягти з них не змогли. На більше чеська поліція не має компетенції. Всі результати передали закарпатським криміналістам.

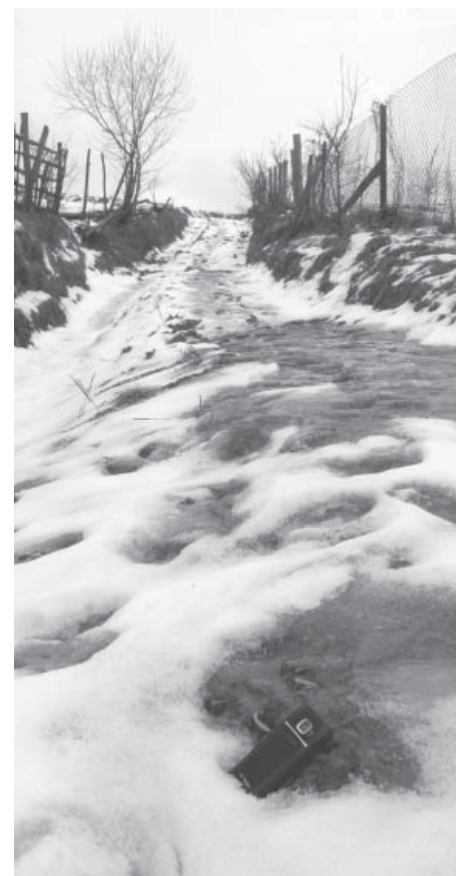
У таких випадках часто родичі намагаються вести слідство самостійно або наймають приватного детектива, який може коштувати сотні тисяч крон. «У мене немає таких грошей, і в моєму віці ніхто б не позичив так багато», – знижує плечима над розповіддю Павліна Дубанська.

Чи допоможуть політики та мас-медіа?

У сусідній Польщі вже давно працює некомерційний центр «ІТАКА», в якому люди обмінюються інформацією і досвідом про розшук пропалих безвісти за кордоном близьких. Організація надає консультації, припущення, за що можна зачепитися. У інших країнах нічого подібного поки що не виникло, кожен займається розшуком самостійно, або сподівається на допомогу державних правоохоронців та дипломатів. Багато що залежить від особистого бажання й характеру посла чи консула безпосередньо на місці. Дехто задовольняється бюрократичним підходом, час від часу надсилаючи місцевій владі запити про те, чи є щось нове у розслідуванні, дехто присвячує розшуку земляка багато часу і зусиль. Наприклад, нині покійна посол Чехії в Албанії Маркета Фіалкова у вихідні та у вільний від роботи час сама об'їжджала автомобілем албанські гори і розшукувала групу з трьох чеських громадян, які пропали 15 років тому. Їхня доля не відома донині.

Павліна Дубанська планує подальші кроки у пошуках сина. Пробує зацікавити випадком чеських політиків, просить їх звертатися до високопоставлених українських урядовців, щоб вони самі вимагали пояснень і результатів від своїх слідчих. Справою зацікавилася євродепутат Крістіна Зелієнкова, звернення написала мати і на ім'я прем'єр-міністра Богуслава Сobotки, була зустріч із його радником з питань зовнішньої політики. Надійшли листи від імені посла та євродепутата президентові Петру Порошенкові, міністрові внутрішніх справ Арсену Авакову і губернаторові Геннадію Москалеві про необхідність активізувати зусилля у пошуках іноземця. Збирається написати листа й президенту Мілошу Земану. «Це, ймовірно, остання можливість отримати інформацію про те, що трапилося із сином. Нехай вже буде така, яка є», – підсумовує вона.

Зникнення молодого чеха – дійсно дуже прикра, сумна обставина не лише для родини та друзів Ондри. Вона неприємна також і загалом для України (незалежно, хто був при владі тоді і зараз, старої міліції чи нової поліції), українсько-чеських зв'язків

На цій дорозі сліди Ондри втрачаються. Лише телефон знайшла його мама... Фото МНС у Закарпатській області з 2013 року.

і Закарпаття зокрема, для його туристичного іміджу. Адже відомо, що чехи становлять значну кількість відвідувачів краю, з ними рідко тут щось вкрай неприємне трапляється, але попередньо вони мають дуже мало інформації і їм дуже легко відлякати від поїздки. Наприклад, стрілянина в червні 2015 року біля Мукачєва завдала серйозної шкоди торішньому літньому туристичному сезону. Звісно, зникають безвісти і гинуть чехи і у спокійних країнах, таких як Норвегія чи Нова Зеландія. Але не виключено, що після звернення мами президент Чехії Мілош Земан, який не має особливо позитивних sentimentів до України, не скористається нагодою і не використає цей випадок для чергового очорнювання України перед своїми русофільними виборцями, мовляв, «не їздіть Україну, навіть на захід, бо там всюди неспокійно». Тому було б за честь якомога швидше дати відповідь на цю справу для нових, реформованих українських поліцейських.

Матеріал базується на статтях Ондřejей Кундрі та Мартіні Вироубалової на сторінках чеських видань «Респект» та «Млада Фронта Днес».

ФІЛЬМ «Волинь»:

Заклик до порозуміння чи школа ненависті?

ТЕКСТ: Володимир ГАЛЕЧИК, Юрій БАНАХЕВИЧ

У жовтні цього у Польщі виходить фільм Войцеха Смажовського «Волинь», який вже зажив скандальної слави. Створений за мотивами повісті Станіслава Сроковського «Ненависть», він у голлівудських традиціях показує історію кохання польки та українця на тлі трагічних подій на Волині в роки Другої світової війни. Сам режисер говорить, що фільм спричинить дискусії, які сприятимуть поєднанню українців та поляків.

Головною героїнею фільму є 17-річна польська дівчина Зося Гловацька, яка любить односельчанина-українця, але батько силоміць віддає, а фактично продає її заміж за кілька моргів поля, двох корів і коня, за набагато старшого вдівця Мацея Скібу, якому потрібні робочі руки вже до початку жнив. Цілком мирне життя селян переривають початок Другої світової війни та радянська окупація цих територій, яка згодом змінюється німецькою, й на цьому тлі згодом відбуваються події, які увійшли в історію під назвою Волинської трагедії.

Українець у фільмі – це такий собі підступний, заздрісний сусід заможнішого поляка, який краде в нього усе, що по-

трапляє під руки, вїт-колаборант, який готовий хлібом-сіллю зустріти будь-якого окупанта. Або ж – безкомпромісний і підступний націоналіст, який від жорсткого вбивства відчуває задоволення, чи то священник, який з церковного амвону кропить вила й коси українських націоналістів і закликає їх очистити землю від «ляхів». Для балансу режисер намагається показати й добрих українців, як то іншого священника, який закликав зберігати людське обличчя в жорстокі часи, чи українців, які рятували поляків. Але повз людське око не тікає той факт, що навіть позитивні герої мають якісь свої меркантильні інтереси: один любить польку, яку рятує від вивезення «советами» на Сибір, а в іншому випадку полька є дружиною українця.

Режисер про емоції й провокації

«Я би хотів, щоб фільм зворушив та схвилював. Провокувати він також буде. Для мене важливим є те, аби це була історія про кохання у нелюдяні часи. Кохання понад поділами. Тоді, може, цей фільм буде місточком, а не муром. Фільм буде важким для сприйняття, але він необхідний. Особливо зараз», – заявив Смажовський. Водночас режисер дав зрозуміти, як він

сам бачить «поєднання». «Поєднання має сенс, якщо теми не замітають під килим. Поєднання – це коли хтось вибачиться, хто щось назве своїм іменем, якщо прозвучать відповідні слова. Тоді можемо говорити, що наступає поєднання», – заявив Войцех Смажовський. Нещодавно призначений послом Польщі в Україні Ян Пєкло вважає, що фільм не зашкодить двостороннім стосункам. «Слід пам'ятати, що це не документальний, а художній фільм. Це є артистичним сприйняттям тих подій автором сценарію і режисером фільму. Цей фільм не є якимось історичним документом. Зараз діє комісія істориків, яка працює над документами, що стосуються Волинської різанини. Ймовірно, незабаром будуть якісь спільні напрацювання, які наближують картину того, що тоді діялося. Це буде зроблено професійно і фахово, не так, як це подається в художніх фільмах. Дійсно, можна очікувати, що цей фільм викличе певні емоції. Але я не думаю, що це буде тривалим явищем, і він призведе до якогось загострення в українсько-польських відносинах», – заявив посол.

Натомість голова Українського інституту національної пам'яті Володимир В'ятрович вважає інакше. «Я мав можливість ознайомитися зі сценарієм – він надзвичайно тенденційний, але разом з тим знаю, що режисер доволі талановитий. Я думаю, це лише подвоює загрозу того, що цей фільм може спричинити нову хвилю антиукраїнських настроїв у Польщі, які і так є на доволі високому рівні. І думаю, що марним є сподівання, що цей фільм якимось чином розрядить атмосферу чи сприятиме якомусь діалогу. Я б звичайно хотів помилятися, але сценарій свідчить про те, що радше він зафіксує певні міфи і стереотипи про українців, і таким чином досить сильно зіграє на шкоду польсько-українському порозумінню», – каже Володимир В'ятрович. На його думку, найкращою відповіддю було б, якби Україна спромоглася

зробити власний фільм про події на Волині, в якому провести реконструкцію тих міфів, які лягли в основу польського фільму. «Я сумніваюся, що це станеться найближчим часом, але можливо це спонукатиме задуматися над потребою такого роду історичного кіно», – вважає історик.

Українська література й фільм-відповідь

«Нам треба достатньо багато літератури випускати на цю тему. Я в середині жовтня буду презентувати свою книжку, «За лаштунками Волині-43. Невідома польсько-українська війна», яка стосується якраз цієї проблематики – як подій Другої світової війни так і теперішніх дискусій навколо цього. Сподіваюся, що вона виконає, бодай до певної міри якусь просвітницьку функцію. Хоча розумію, що будь-якій, навіть найкращій книжці, дуже важко тягатися аудиторією з фільмом», – каже Володимир В'ятрович. У 2013 році у Польщі вийшла його книжка «Друга польсько-українська війна. 1942-1947». «Була гаряча дискусія навколо цієї книжки. Більшість польських істориків критично сприйняли її, і ця критика була неаргументованою. Одним з моїх візаві у Польщі є професор Гжегош Мотика, і я вже тривалий час намагаюся зустрітися з ним у публічній дискусії навколо тих і чи інших положень моєї книги та його літератури. На жаль поки що такої дискусії не відбулося», – підсумував науковець.

Та, попри очікування експертів та критиків, художній фільм «Волинь» не здобув головної нагороди на найвпливовішому польському кінофестивалі у Гдині. Натомість президент польського національного телебачення (TVP) Польщі Яцек Курський заявив, що він нагороджує «геніальний» фільм спеціальною нагородою TVP і премією в 100 тисяч злотих.

Дещо іншої думки дотримується Ірина Верещук, колишня мер прикордонного міста Рава-Руська, нині президентка Центру Балто-Чорноморських досліджень. Вона не вважає, що потрібно знімати фільм-відповідь. «Здавалось би, минуло 25 років, відколи наші держави вибралися з одного великого концтабору народів – Радянського Союзу, і це достатній час для того, щоби вибачити й попросити вибачення один в одного... Але через роки спільної клопіткої праці – нова хвиля політично-історичного галасу, позбавлена будь-яких об'єктивних передумов, але здатна зламати хиткий міст українсько-польського примирення.

Постанова Сейму від 22 липня 2016 року, в якій Волинську трагедію названо геноцидом, а незабаром і презентація фільму «Волинь» режисера Смажовського як начне підтвердження «правильності» політичної оцінки тих трагічних подій – усе це

однобока й недалекоглядна спроба наших сусідів-поляків спрощено підійти до надто складної теми Волинської трагедії 1943 року.

У Москві й Берліні радітимуть

Зацитую слова Маріуша Машкевича, польського дипломата, науковця, соціолога, публіциста, після перегляду робочої версії фільму «Волинь»: «Мені здається, що фільм не сподобається нікому. Полякам не сподобається, бо занадто релятивізує, українцям – бо показує їх у найгіршому світлі. Хіба, що німці й росіяни будуть задоволені. В Москві чи Берліні фільм може здобути високі нагороди. У Росії належно оцінять представлення українців як безнадійних бандерівців, а в Берліні – за сцену з солдатами Вермахту, які охороняють цивільне населення. Якби я дивився фільм очима сучасного українця, то був би дуже роздратований на режисера».

Про що йшлося режисеру Смажовському? І хто тепер візьме на себе відповідальність, якщо показ фільму як у Польщі, так і в Україні викличе неконтрольовану хвилю обурення, ксенофобії, якщо, не дай Бог, знову проллється кров, знову постраждають люди? Чи українцям для симетрії потрібно буде у свого «Смажовського» замовити фільм «Вісла 47» або про колонізацію на Кресах? Навряд чи.

Погоджуюся з думкою, що нації гинуть у двох випадках: якщо не мають історії або якщо тільки нею й займаються. Будьмо мудрі й сильні. Нам як ніколи потрібна витримка й поміркованість у всьому – у словах і в ділах. Нам потрібно зберегти тверезий розум і чисте сумління. Буде важко, але ми й це переживемо й залишимося Людьми», пише Верещук.

Однак фільм-відповідь таки готуються знімати. Члени правління Волинського осередку Національної спілки письменників України звернулись до Волинської облради з проханням посприяти створенню художньо-документальною фільму

про Волинську трагедію. Таке звернення 30 вересня розглянула комісія з питань культури. В основі сценарію фільму «Заручники. (Волинь. Трагедія двох народів)» мають лягти спогади очевидців, які вижили під час подій 1943-1944 року. Такий фільм, на думку Андрія Криштальського та Юрія Зилюка, які звернулись до депутатів, мав би стати відповіддю на польський блокбастер. За словами авторів ідеї, такий фільм може стати «аргументованим спростуванням позиції поляків». Кошторис стрічки складає 460 тисяч гривень. Депутати Волинської облради підтримали проект та прийняли рішення звернутися до Державного агентства з питань кіно щодо реалізації ідеї.

У Польщі проживає кількості тисяч українців, а в Європі антиіммігрантські і ксенофобські настрої зашкалюють. Саме цього боїться Смажовський. Саме цього вже починає боятися польська влада і вже, можливо, готується до гіршого. У Польщі за останні два роки знищено багато українських пам'яток, вчинялися наруги над українськими церквами, влітку в Перемишлі агресивні молодики побили українську релігійну процесію. Польська влада поки що усе списувала на хуліганські вибрики, а не на ксенофобію і ненависть на національному ґрунті. Зараз фільм може стати оливою у праві розпалювання саме вогню ксенофобії й нетерпимості.

За матеріалами «Укрінформу», «Дивись»

Виборчий фальш або «праймеріз» в ОРДЛО

Жодні вільні вибори на тимчасово окупованих територіях Луганської та Донецької областей не можуть бути проведені, доки там знаходяться російські військові та найманці, а також доки не буде переданий контроль на українським кордоном України чи міжнародній організації на кшталт ООН. 20 вересня про це заявила під час прес-конференції у Краматорську депутат Європарламенту, член Парламентського комітету асоціації між Україною та ЄС Ребекка Хармс (Німеччина).

«Вибори дуже важливі у цьому регіоні. Але вибори в умовах, коли ця територія зараз контролюється «зеленими чоловічками» та найманцями, – такі вибори ніколи не можуть бути сприйняті як вільні вибори, і вони не прокладатимуть шлях до миру», – наголосила Хармс. Євродепутат також прокоментувала нещодавні заяви глав МЗС Німеччини та Франції щодо необхідності скорого проведення виборів на цих територіях. «Якщо Еро і Штайнмаєр дуже бажають проведення незабаром виборів,

то вони мають брати до уваги, що російська зброя та російські солдати мають бути виведені з Донецької та Луганської областей, а контроль над українським кордоном має бути знову в Україні, або, щонайменше, у міжнародній організації, наприклад, ООН», – заявила вона.

За словами Євродепутата, спочатку має відбутися нормалізація ситуації у сфері безпеки, а вже потім можна проводити вибори. Її колега, Євродепутат з Польщі Міхал Боні також підкреслив, що в нинішніх умовах вибори на окупованій території неможливі. «Для нас точно зрозуміло, можливо, не для усіх наших колег у Європарламенті, але для нас – так: лише вільні вибори можуть дати мир та демократію на тих територіях, які зараз під окупацією. Ніякі спеціальні вибори і ніякі вибори під тиском тих терористичних організацій не можуть бути проведені», – заявив він, спілкуючись у будівлі ОДА з внутрішньо переміщеними особами. Цю ж позицію розділив і ще один Євродепутат Яромір Штетіна з Чехії. «Поки ви вільно не повернетесь додому, ніякі вибори не будуть легітимні», – заявив він, звертаючись до переселенців. 19 вересня, депутати Європарламенту Ребекка Хармс, Міхаель Боні і Яромір Штетіна відвідали населені пункти Донбасу, що на лінії фронту. Буквально за два дні до поїздки президент Європарламенту і всі голови політичних груп і фракцій прийня-

ли рішення обмежити офіційну програму візиту Євродепутатів в Україну тільки Києвом через безпекову ситуацію. Офіційно керівництво Європарламенту депутатам не могло нічого заборонити, тому ЄП заборонив їхати своїм співробітникам.

В окупованих окремих районах Донецької та Луганської областей 1-2 жовтня пройшов так званий «праймеріз», щось на зразок проміжних виборів, у яких, звісно, виграли представники угруповань бойовиків Захарченка та Плотницького. Уповноважений президента з мирного врегулювання ситуації Ірина Геращенко назвала ці «праймерізи» спробою зриву мінського процесу. «Українська сторона розцінює всі ці «праймерізи» як чергову спробу нахабного зриву мінського процесу, як спробу сегрегації можливих учасників можливих виборів (до яких ще ой як далеко). На окупованих територіях створені псевдовибірчі органи – без спостерігачів і ЗМІ, без українських політиків і партій, без переселенців – відбувається фарс», – зазначила Геращенко. Вона додала, що на такі «спроби зірвати роботу політичної групи в Мінську має бути і реакція наших партнерів по нормандському формату, і всього світу». «Москва відверто і цинічно зриває мінський процес. І на цьому фоні будь-які розмови про спробу пом'якшити санкції виглядають просто цинічно», – написала Ірина Геращенко.

депо

Активісти пікетували генконсульство Чехії у Львові

Позиція президента Чехії щодо України викликає протести громадськості в Україні. Цього разу протестувальників обурило заява Мілоша Земана щодо Криму. 14 вересня близько 20 людей пікетували генеральне консульство Чехії у Львові. За словами акти-

вістів, акція протесту – це відповідь на заяву президента Чехії Мілоша Земана, який кілька днів тому в інтерв'ю заявив, що повернути анексований Крим Україні неможливо. Пікетувальники розгорнули плакати з написом «Прага 1968 – Крим 2014». Активісти певні,

що чеський народ, як ніхто інший, повинен знати ціну російської окупації. Пікетувальники передали консулу Чеської Республіки свою заяву, зазначивши, що всі претензії мають лише до Мілоша Земана.

«Це загравання в сторону Російської Федерації і, наскільки нам відомо, воно абсолютно не збігається з позицією чеського народу та уряду, який підтримує санкції проти Росії. Акція є мирною, і ми хочемо, щоби це питання було підняте на рівні чеської амбасад, а також українського МЗС», – зазначив активіст Антон Петрівський. Організували пікет представники ВГО «Сокіл», ГО «Білі Горвати» та добровольчого руху «ОУН».

Президент Чехії неодноразово заявляв, що на сході України відбувається громадянський конфлікт без участі Російської Федерації, висловлювався на підтримку Росії, зокрема виступав проти санкцій, які ЄС запровадив проти Москви у відповідь на анексію Криму та конфлікт на Донбасі.

Канал 24

Зустріч прем'єрів у Криниці

Прем'єр-міністр України Володимир Гройсман зустрівся із чеським колегою Богуславом Сobotкою у рамках робочого візиту до Польщі для участі у роботі 26-го Економічного форуму у м. Криниця-Здруй 6 вересня. Сторони обговорили низку питань активізації співробітництва країн, зокрема у торговельно-економічній сфері. В. Гройсман підтвердив Прем'єр-міністру Чехії Б. Сobotці запрошення здійснити офіційний візит в Україну. Голова Уряду підкреслив зацікавленість України в активізації співробітництва з Чехією, зокрема в сферах інфраструктури, бізнесу та оборони. Обговорюючи перспективи поглиблення торговельно-економічної взаємодії, сторони домовилися про відновлення роботи

Українсько-чеської міжурядової змішаної комісії з економічного, промислового та науково-технічного співробітництва та проведення її засідання в Україні вже найближчим часом. Прем'єр-міністр також поінформував співрозмовників, що Уряд України ухвалив рішення про підвищення рівня співголови Комісії, яку очолить віцепрем'єр-міністр з питань європейської та євроатлантичної співпраці Іванна Климпуш-Цинцадзе. Таке рішення підкреслює важливість Комісії для України, зауважив В. Гройсман. Обговорюючи стан виконання мінських домовленостей та питання санкцій проти Російської Федерації, прем'єр запевнив у відданості України мінським угодам. Водночас наголосив, що Росія не

виконує зобов'язань, зокрема щодо реального припинення вогню, виведення військ і озброєння, а також звільнення українських полонених. Голова Уряду подякував за підтримку Чехії України та особисте лідерство прем'єр-міністра Б. Сobotки.

унн

Українсько-чеська презентація стародруків

У Народному музеї Тараса Шевченка Львівського палацу мистецтв за підтримки його завідувачки Зеновії Філіпчук та її чоловіка, письменника Зеновія Філіпчука відбулася урочиста презентація стародруків із приватної бібліотеки Олега Павліва, який завітав із Праги до Львова. Празький українець і колекціонер українських, білоруських та російських стародруків Олег Павлів протягом 10 літ зібрав близько 300 книжок 1870-1940 років, а його книгозбірня має сьогодні вже близько 7000

видань. У Львові Олег Павлів презентував українські та російські стародруки, видані українською та російською діаспорою в міжвоєнній Чехословацькій Республіці в 1918-1938 роках та під час Другої Світової війни у «Протектораті Чехія й Моравія».

Серед стародруків є унікальні примірники, деяких немає навіть у збірці Слов'янської бібліотеки в Празі. Це книжки українських і російських видавництв у Чехії в 1918-45 роках: «Нова Україна», «Вільна Спілка», «Пробоем», «Хутор», «Пламя», «Русское Дело», «Славянское Издательство» та інші, а також книжки, видані українськими та російськими інституціями, такими як Українська Господарська Академія в Подєбрадах, Український Інститут Громадознавства в Празі, Російський Закордонний Архів у Празі тощо. Слід відзначити, що було й представлене перше видання М. А. Цімермана «Начерки нового Міжнародного права» («Пламя», 1929), у якому – в час, коли Міжнародне право було наукою молодого та маловивченою – російський автор публічно відстоював міжнародне пра-

во на незалежність УНР у 1918 році. Перлина колекції – Празький «Кобзар» Т. Г. Шевченка за редакцією проф. Дмитра Дорошенка 1941 року (наклад 1000 примірників) із нагоди 100-річчя з часу видання першого «Кобзаря» (1840-1940). Олег Павлів – єдиний власник цілих трьох примірників Празького «Кобзаря» 1941 року видання, які він купив у вірменки п. Асаргсян, яка проживає в Чеській Республіці. 10 років тому Зеновія Філіпчук у співпраці з проф. Миколою Мушинкою перевидала репринт Празького «Кобзаря» 1941 року. Олег Павлів, завдяки цим трьом примірникам, вперше дослідив, що під суперобкладинкою палітурка у кожного з Празьких «Кобзарів» 1941 року інакша, що свідчить про унікальність видання, адже, як виявляється, в 1000-му накладі обсяг хоча й був однаковий, та палітурки були різні...

Бібліотека Олега Павліва, якій він надав ім'я Григорія Сковороди, – одна з провідних сучасних приватних книгозбірень, матеріалами якої користуються вчені не тільки з України, а й зі США та Канади, розповів літературний критик Ондржей Старжинський.

Слово Просвіти

У Карлових Варах проживає луганський мер-сепаратист?

Екс-мера окупованого Луганська, «регіонала» Сергія Кравченка виявили в Карлових Варах. 20 вересня його фото оприлюднив журналіст Сергій Іванов. «Карлові Вари, 19.09.2016. Мало хто знає, що людина з дитячою коляскою – це колишній мер міста Луганська Сергій Кравченко. Корупціонер, державний зрадник, аполо-

гет «русской весны», спільник Єфремова, один з організаторів сепаратистського референдуму. Саме він змушував бюджетників надавати окупантам приміщення під цей «плекбсцит», забезпечувати явку і контролювати правильне, тобто проросійське, волевиявлення. Після початку гострої фази протистояння між окупантами

і ЗСУ кинув довірене йому місто і втік», – сказано в коментарі до фото.

Іванов звернувся до міністра внутрішніх справ Арсена Авакова і генерального прокурора України Юрія Луценка з закликом влаштувати Кравченку «теплий прийом» після повернення в Україну.

депо

пороги

Суд може закрити остравське «консульство ДНР»

Крайовий суд в Оставі повідомив, що він є попередження громадському об'єднанню «Представницький центр ДНР» у цьому місті, що в разі порушення чинного чеського законодавства буде розпочата процедура його ліквідації. Про це йдеться в листі суду, який отримало «Радіо «Свобода»» у відповідь на запит стосовно правових підстав реєстрації цього об'єднання. Крайовий суд Острави 23 вересня звернув увагу «Представницького центру ДНР» на «невідповідність між тим, як він внесений до публічного реєстру юридичних осіб, і реальним станом щодо того, якою є назва представництва, його цілі і діяльність, і щодо його заснуван-

ня». У листі зазначається, що цей суд встановив об'єднанню термін для виправлення порушень чинного чеського законодавства. В разі, якщо «Представницький центр ДНР» не виправить порушень у встановлений судом термін, «буде розпочатий процес його ліквідації».

Суд додав, що 14 вересня отримав листа від міністра закордонних справ Чехії Лубомира Заоралека, який запропонував судові ліквідувати громадське об'єднання «Представницький центр ДНР» на підставі статті закону, що передбачає таку ліквідацію в разі, якщо метою організації є: порушення прав людини на ґрунті національності, статі, раси,

походження, переконань, віри чи соціального стану, розпалювання ненависті й нетерпимості, підтримка насильства чи виконання функцій державного або публічного органу без законних повноважень. Але суд дійшов висновку, що, перш ніж починати процес такої ліквідації, суд має попередити об'єднання про необхідність виправити порушення.

У листі також наголошується, що факт реєстрації в Чехії представництва так званої «ДНР» «ні в якому разі не означає і не може означати, що цією дією дійшло до визнання існування так званої Донецької народної республіки», як називає себе підтримуване Росією збройне сепаратистське угруповання на Донеччині, разом із аналогічним на Луганщині визнане в Україні терористичним. Крайовий суд у місті Оставі, мовиться в листі, «повністю визнає офіційну позицію Міністерства закордонних справ Чехії, виголошену 29 серпня 2016 року, про те, що самозвану «Донецьку народну республіку» Чехія як державу не визнає».

1 вересня в Оставі влаштували відкриття «Представницького центру ДНР», який представники угруповання «ДНР» назвали першою своєю «дипломатичною установою» в Європі. МЗС Чехії запевнило, що ніяких дипломатичних повноважень він не має і зареєстрований як громадське об'єднання. У дипломатичному відомстві Чехії тоді повідомляли, що вирішили через суд домогатися ліквідації цієї організації.

На відміну від Чехії, заплановане відкриття подібного «представництва» угруповання «ЛНР» не пройшло у Відні. Людина, яку терористи там призначили «консулом», згодом відмовилася займати таку «посаду».

РС

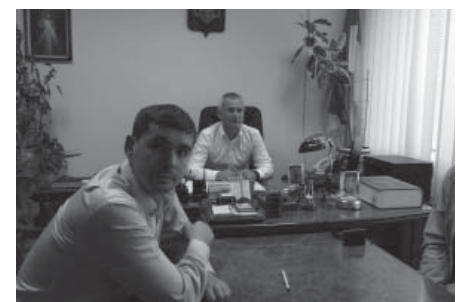
«Паспортист» із чеським громадянством?

В Ужгороді триває протистояння активістів «Демократичного альянсу» із начальником Державної міграційної служби краю Ігорем Михайлишином. 27 вересня вони заблокували кабінет начальника, вимагаючи пояснень щодо підозр наявності у нього подвійного – українського й чеського – громадянства. Блокування тривало до пізньої ночі з переговорами з поліцією. «Ми вимагаємо присутності губернатора щодо результатів перевірки за подвійним громадянством, а також прокурора області, керівника СБУ. Яким чином «чех» може керувати міграційною установою області та мати доступ до таємної інформації?», – написав у соцмережі активіст Олександр Пересоляк.

Ігор Михайлишин по закінченні робочого дня покидав кабінет, але повертався з на-

чальником ужгородської поліції Володимиром Улинцем, який вмовляв активістів залишити кабінет. Активістка Ілдика Терлецька додала: «У банку єдиному, де люди сплачують за послугу надання закордонного паспорту, не приймають платежі без особистого підпису, тобто резолюції, керівника міграційної служби. Людей направляють з кабінету в кабінет, і вони подекуди цілими днями стоять у чергах. Складається враження, що утворюються штучно такі умови, щоб люди більше платили».

Навесні поліція зупинила за порушення правил дорожнього руху начальника ДМС в Закарпатській області Ігоря Михайлишина. Михайлишин надав поліцейським водійське посвідчення Чеської Республіки. Активісти зробили висновок, що Михайли-

Активіст Олександр Пересоляк сидить у кабінеті начальника обласної ДМС Ігоря Михайлишина, якого підозрюють у корупції та подвійному громадянстві.

шин проживає тривалий час або й є громадянином Чехії.

Голос Карпат

Пожежники з Чехії навідались до Іршави

Закарпатські рятувальники встановили контакти зі своїми чеськими колегами. 19 вересня з візитом у 5-ту Державну пожежно-рятувальну частину міста Іршава завітали колеги з Лиса-над-Лабем-Дворце Чеської Республіки. У ході робочої зустрічі іршавські вогнеборці та представники

пожежної станції Дворце (частина міста Лиса-над-Лабем) обмінялися досвідом роботи щодо питань попередження та ліквідації наслідків пожеж та різного роду надзвичайних ситуацій. Чеські пожежники мали змогу ознайомитися з пожежно-рятувальною технікою, спорядженням та обладнанням українських колег. Не оминули увагою присутні й питання створення добровільних пожежних формувань. У Чехії питання пожежного волонтерства регулює Закон про протипожежний захист, і кількість добровільних пожежних більше ніж професійних. На Закарпатті ця справа тільки починає зароджуватись. І на завершення гості Чеської Республіки подарували пожежні каски,

стволу, рукава, розгалуження, вогнегасники, краги (рукавиці), повідомляє У ДСНС України у Закарпатській області.

Закарпатська область декілька років співпрацює із краєм Височина та Пардубицьким краєм як партнерськими. Чехи допомагають замінювати вікна у лікарнях та школах віддалених населених пунктів області. Нещодавно Височина допомогла області подолати наслідки нищівної негоди: депутати краю затвердили виділення 900 000 чеських крон (майже 1 мільйон гривень) на потреби Закарпаття. За ці кошти мають бути відновлені зруйновані градом об'єкти. Витрати фінансуються через благодійний фонд «ВіЗа».

Закарпаття онлайн

Міжнародний фільм із «учасником АТО»

Дмитро Лінартович, відомий за фільмом «Той, хто пройшов крізь вогонь». «Зйомки «Осінніх спогад» розпочалися на початку 2015 року, коли в Україні вирувала війна, тому нам було незручно просити гроші на фільм. Це режисерський дебют Алі Фахр Мусаві, і ми сумнівалися, що Держкіно піш-

6 жовтня в український прокат вийшов фільм спільного виробництва Ірану, Чехії та України «Осінні спогади». Його створив іранський режисер Алі Фахр Мусаві, а одну з головних ролей у стрічці виконав

ло б на такий проект. Фінансування ми знайшли в Ірані та Чехії. В Україні дуже вигідно знімати кіно у зв'язку з курсом долара», – розповів чеський продюсер Віктор Вілгелм, який також є одним зі сценаристів стрічки. Фільм розповідає історію кохання і спогадів чотирьох людей. У сюжеті кінодрами – молодий музикант Анатолій, який повернувся з АТО, біженка з Іраку на ім'я Іма, молодий чоловік Олександр та рідна сестра його дружини. «Атошник» після поранення приїжджає на лікування у Західну Україну, де знаходить нових друзів і закохується в Іму... Зйомки картини проходили у Львівській області – у місті Трускавець та селі Доброгостів. Спочатку стрічку хотіли знімати у Франції. Але коли вирішили працювати над фільмом в Україні, повністю адаптува-

ли сценарій, включивши історію бійця АТО Анатолія. «В основі сюжету вигадана історія, однак вона містить елементи реальних подій. Я завжди впроваджую у свої сценарії ситуації з життя», – сказав Вілгелм.

Світова прем'єра фільму «Осінні спогади» пройшла 24 серпня на кінофестивалі Dream City у Рівному. «Відкриття пройшло на 5 балів. А реакція на фільм з боку глядачів була для нас несподівано позитивною», – поділився Віктор Вілгелм. Саундтреком до стрічки стала пісня «Не відпускай», яку виконали дружина захисника донецького «Шахтаря» Ярослава Ракицького Ольга разом із гуртом «Мой город». «Осінні спогади» невдовзі вийде у прокат в Ірані та Чехії і, можливо, Білорусі. Також обговорюють можливість показу фільму для української діаспори в Канаді.

Cultprostrir

Аеропорт купив російські пристрої від «чеської» фірми

Аеропорт «Бориспіль» придбав у росіяни детектори вибухівки через фіктивну чеську компанію. Попри заборону уряду на придбання за державні кошти товарів, робіт і послуг у компаній з Росії, аеропорт купив російські детектори вибухівки. Прокуратура розслідує придбання аеропортом детекторів вибухових речовин російського виробництва на 4,31 мільйона гривень. Про це свідчить ухвала Печерського райсуду Києва від 8 вересня. У грудні 2015 року ДП «МА «Бориспіль» провів тендер на детектори вибухівки, переможцем якого стало ТОВ «Проектно-технічний центр». Фірма стверджувала, що продає обладнання «Inward Detection». Однак фактичним виробни-

ком є російська компанія «Діагностік-М», а чеську фірму було створено з метою реалізації російської продукції на території України. Сертифікація детекторів вибухових речовин проводилась з порушеннями законодавства: «Проектно-технічний центр» переміг у тендері, надавши недостовірні дані. Слідчі вважають, що схема була створена та організована директором цієї фірми. Також до схеми було залучено працівників летовища, Державіаслужби і Державної фіскальної служби. 4,3 мільйона гривень були перераховані фірмі, що контролюється резидентом Росії та людьми з прізвищами Мухін, Бурмістров, Зорін. Чеська компанія «Inward Detection» записана на Вла-

діміра Усачова з Москви.

У вересні 2014 року уряд постановою 829-р заборонив придбання за державні кошти товарів, робіт і послуг у компаній з Росії. Слідство хоче перевірити можливі зловживання і на інших тендерах аеропорту – 23 серпня суд призначив ревізію його фінансово-господарської діяльності за період з 01.01.2015 по 23.08.2016 щодо вищезгаданих тендерів. Державній аудиторській службі дали 15 днів на перевірку. Але у зв'язку з великим обсягом документів прокуратура звернулась до суду про продовження строку ревізії. Суд задовольнив клопотання і продовжив ревізію на 5 днів із 17.09.2016 року.

Наші гроші

пороги

Заробітчанський «сепаратизм»

Закордонна трудова міграція подекуди може мати небезпечні соціально-політичні тенденції

ТЕКСТ: Анна АНДРАШКО

Щороку із України на постійне місце проживання та на заробітки за кордон виїжджають тисячі громадян. Найбільші показники еміграції фіксують у прикордонних областях. Зокрема, мешканці Закарпаття масово виїжджають на заробітки у країни Східної Європи та їдуть на постійне місце проживання до Угорщини, користуючись законом про спрощену процедуру отримання громадянства країни.

Статистика Державної міграційної служби України за 1 квартал 2016 року свідчить: загалом дозвіл на виїзд із України на постійне місце проживання отримали 2 тисячі 604 українця, пише «Інформатор».

Закарпатчани

Так часом жартома називають людей, які виїжджають на заробітки у ближнє зарубіжжя, комбінуючи слова «закарпатці» й «заробітчани». Дослідження, проведене в рамках проекту Міжнародної організації з міграції (МОМ), довело: обсяг коштів, що українські трудові мігранти відправляють додому, перевищує усі інвестиції іноземних компаній та допомогу міжнародних донорів взятих разом. Шляхом опитувань протягом 2014-2015 років з'ясувалося, що українські трудові мігранти переказали 2,8 мільярди доларів США у 2014 році формальними і неформальними каналами. Додаткові 100 мільйонів доларів США надійшли в Україну в натуральній формі.

Результати свідчать, що у 2014 році Російська Федерація залишилась основною країною призначення для українських трудових мігрантів (30%). Якщо говорити про довго-

строкових трудових мігрантів, основними країнами призначення все частіше є Польща (21%), а також Чеська Республіка (15%) та Італія (11%). Домогосподарство з довгостроковими трудовими мігрантами отримало у середньому 4348 доларів США у вигляді переказів у 2014 році. Часто грошові перекази є основним джерелом доходу. На відміну від інших країн, споживання становить лише 40%; ще 42% відкладаються як заощадження. Більше половини обсягу заробітчанських грошей було переказано неформальними каналами – через знайомих чи водіїв міжнародного транспорту.

Рівень заощаджень трудових мігрантів, який вони зберігають за кордоном, перевищує обсяг грошових переказів і становить близько 4 мільярдів доларів США. Намір придбати нерухомість, товари тривалого використання, а також освіта дітей – найбільш популярні цілі заощаджень. Ще одна важлива мета – непередбачені ситуації та ризики, що відображає поточну нестабільність в Україні та економічний спад, пов'язаний з цим.

Дослідження з'ясувало, що трудові мігранти були б зацікавлені фінансово підтримати інфраструктурні проекти (22%) в Україні. Окрім цього, кожний п'ятий трудовий мігрант висловив намір інвестувати у продуктивну діяльність переважно в своїх місцевих громадах в Україні. Будівництво, туризм і роздрібна торгівля є найбільш привабливими сферами для потенційних інвестицій.

Кишеня Будапешта

Окрім трудових мігрантів, значна частка закарпатців, користуючись угорським корінням, виїждить до Угорщини на постійне місце проживання. У січні 2010 року парламентом Угорщини був прийнятий закон, який дозволяє громадянам колишніх республік СРСР, чиї родичі проживали в Угорщині або на підконтрольних їй територіях до 1945 року, а саме: Словаччина, Закарпатська область, Трансільванія і Воєводина – отримати громадянство за спрощеною процедурою через репатріацію. Друга умова, окрім етнічної, для отримання угорського паспорта – володіння угорською мовою. Втратити громадянство Угорщини можна, лише добровільно відмовившись від нього. Єдиний виняток стосується фальсифікованих заяв про натуралізацію (спрощеного отримання громадянства). 3 травня 2010 року було подано понад 825 тисяч заявок від іноземців, і з них 762 тисячі осіб вже склали присягу та отримали угорські пас-

порти. Закарпатські сайти наводять дані, що на середину 2015 року понад 94 000 жителів Закарпатської області отримали громадянство Угорщини за спрощеною процедурою. «Через військовий конфлікт в Україні на Закарпатті значно збільшилася кількість заявників, які бажають отримати паспорт і посвідчення особи громадянина Угорщини. Це пов'язано із бажанням захистити своє життя», – вважає угорський урядовий комісар Томаш Ветцель.

За словами віце-прем'єра Угорщини Жолта Шем'єна, угорський уряд вирішив започаткувати на Закарпатті програму економічного розвитку, схожу на ту, що діє на теренах сербської Воєводини, де також проживає чисельна угорська громада. Загалом для підтримки діаспори за кордоном через фонд Габора Бетлена виділено 22 млрд форинтів. Зокрема, для закарпатських угорців цього року нададуть близько 2 млрд форинтів. Шем'єн нагадав, що у зв'язку з важкою ситуацією на Закарпатті, угорський уряд вирішив забезпечувати матеріальною підтримкою угорських вчителів і медичних працівників, а також оплачувати харчування у дошкільних закладах. Він також підкреслив, що важливо, аби угорці, які проживають за кордоном, мали можливість залишатися у себе на батьківщині, й уряд Угорщини цьому максимально сприятиме.

Карпатська Січ

Керівник військово-патріотичної організації «Карпатська Січ», ужгородець Тарас Деяк вважає Угорщину однією з найбільш популярних країн для українських емі-

грантів, але цим вона послаблює Україну, та посилює власні позиції. «Угорщина нині перебуває серед країн Європи, що всіма способами борються з навалами «біженців» з Близького сходу, Африки та Азії, намагаючись зберегти власну ідентичність та навіть врятувати інші країни, виступаючи таким собі «географічним щитом». Ця країна веде дуже розумну політику щодо еміграції, не пускаючи за свої кордони сирийців, китайців чи африканців... Постійний міграційний

відтік вкрай негативно впливає на трудовий потенціал населення Закарпатської області, адже переважна кількість мігрантів – це так само працездатні чоловіки, котрі йдуть шукати краще майбутнє в іншу країну замість того, щоб працювати у власній. Це цілком логічно, адже їх власна держава «наплювала» на них і позбавила більшості шансів на чесну самореалізацію в будь-якій сфері життя», – вважає Деяк, оскільки, на його думку, наші мігранти не становлять ніякої

загрози для угорської ідентичності, християнської віри та навіть культури. «Безліч родин на Закарпатті мріє спровадити власних дітей навчатися за кордон, наприклад у Будапешт – це ж так престижно! Однак їх мотиви – це не отримання кращої іноземної освіти та повернення на Батьківщину, де зі здобутим престижним дипломом можна будувати майбутнє своє і країни: більшість хоче залишитися по іншу сторону кордону», – додав він.

Чехи залучають українських робітників

Урядовий спецпроект рахується із 5 тисячами трудових мігрантів

Чеський уряд хоче пришвидшити процес прийому на роботу громадян України. В серпні цього року була затверджена нова концепція, і вже невдовзі, відповідно до неї, прибудуть перші українські трудові мігранти середньої кваліфікації. Однак Торгова палата ЧР вважає, що новоприбулої робочої сили не вистачить для заповнення всіх вакансій.

Буквально днями з України повинні приїхати нові трудівники, документи яких були оформлені відповідно до спеціальних правил працевлаштування, за якими Чехія готова прийняти 5 тисяч заробітчан середнього рівня кваліфікації. Про це розповів президент Конфедерації роботодавців і підприємців Ян Візнер.

Протягом серпня було схвалено прийняття 170 працівників з України, за вересень така ж квота вже заповнена. Це, на думку Візнера, вказує на те, що поступово їхня кількість збільшуватиметься. Найбільш нагальну нестачу робітників, таким чином, вдається вирішити. Концепція реагувала на скарги компаній, що оформлення «робітничих карт» для українців тривало надто довго, через це багато підприємств відмовлялися від виконання замовлень.

Друкарі, зварювальники, столярі, кухарі, слюсарі, пресувальники пластмас, водії, ремонтники пральних машин, кравчині або швачки – людей з такими професіями чеські фірми прагнуть залучити з України через Торгово-промислову палату. Згідно з останніми даними Чеського статистичного управління, роботодавцям потрібно 140 тисяч осіб. Тому Палата побоюється, що квоти проекту, спеціально створеного під середньо – і низькокваліфіковану робочу силу з України, буде недостатньо.

ЧР розраховує на українських робітників середньої кваліфікації. Ілюстраційне фото Мінпраці ЧР.

Перші 30 чеських фірм запропонували свої вакансії через Палату майже 150 українцям. «У Центрі Зайнятості у нас запит на 50 вакантних місць. Ситуація на ринку праці в машинобудуванні, на жаль, є такою, що йому не вистачає не тільки кваліфікованих, а й некваліфікованих працівників. У нас є зв'язки з Україною через дочірню компанію, тому ми прийняли таке рішення», – сказала Алена Штефанікова, представник фірми «TVD – технічне виробництво», яке займається обробкою металу та металевих листів.

Система оформлення «робітничих карт» спрямована в основному на кваліфіковану робочу силу з України. Вона не стосується висококваліфікованих фахівців, на яких орієнтується інший урядовий проект. Проект полягає в тому, що роботодавець,

який пропонує вакансію, при її оприлюдненні у базі даних Центру Зайнятості погодиться з її включенням до реєстру вакансій, які можуть бути зайняті власником «робітничої карти». Якщо на позицію не вдається знайти громадянина Чехії чи іншої країни ЄС, на неї можуть претендувати українці.

Профспілки виступають проти заповнення вільних робочих місць іноземцями з України. За словами профспілкових лідерів, у чехів немає зацікавленості у цих вакансіях, тому що вони погано оплачуються. Голова Чеськоморавської конфедерації профспілок Йозеф Стржедула в середині червня сказав, що в першу чергу необхідно встановити рівень заробітних плат більшим за соціальну допомогу.

ЧТК

Борис Херсонський Родинний архів

Один із найвідоміших російськомовних поетів України, есеїст і перекладач, лауреат багатьох міжнародних премій, зокрема премії ім. Йосипа Бродського, австрійської премії «Literaris» та інших,

«одеський русофоб і бендеровець» видав першу україномовну книжку, до якої увійшли тексти двох книжок «Родинний архів» (2003) і «Мармуровий листок» (2009), а також кілька циклів віршів, у яких, крім перекладів Маріанни Кіяновської, є і автопереклади українською, і вірші, які Борис Херсонський написав одразу українською в 2013-2015 роках. Усіх їх об'єднує тема родини, пам'яті, пошуку певного шляху до себе, до свого коріння, до Бога. Тип видання: тверда обкладинка. Формат: 128x166 мм. Кількість сторінок: 304, ілюстроване видання. Видавець: Видавництво Старого Лева, Львів. Рік видання: 2016. Ціна в інтернет-книгарні «Є»: 113.70 грн.

Олександр Бойченко 50 відсотків рації

Книжка відомого своїм гострим, часто суперечливим письмом публіциста родом з Буковини в черговий раз порадує читачів тонким почуттям гумору, притаманним лише Сашкові, а потім змушить замислитись, чи

справді є над чим сміятись? Так! Є! Збірка містить 50 вибраних текстів автора в жанрі сюжетної публіцистики. Відтак – згідно з вимогами жанру – представлені в текстах постаті строго на 50 відсотків є реальними, а на 50 – вигаданими. Те саме – з розказаними тут історіями: на 50 відсотків вони є літературними, а на 50 – журналістськими, на 50 – комічними, а на 50 – не дуже. Книжка розрахована на 50 відсотків читачів. Тип видання: м'яка обкладинка. Формат: 122x196 мм. Кількість сторінок: 160. Видавець: Книги-XXI, Чернівці. Рік видання: 2016. Ціна для мешканців України в інтернет-книгарні «Є»: 74.08 грн.

Катерина Бабкіна Щасливі голі люди

Це – тематично об'єднаний цикл оповідань Катерини Бабкіної про щастя або, якщо точніше, про те, що стається з нами перед ним. Це історії про покоління тих українців, хто ще

краєм життя застав совок і руїну по ньому, хто виріс і зміцнів як міг, радше не завдяки, а всупереч усьому, що з ними відбувалося; про те, як ці люди живуть тепер і взаємодіють зі світом, в якому – і війна, і любов, і еміграція, і Ханой, і Нью-Йорк, і мертві, і живі, і сліпі, і немудрі. І головне – про те, як з цим усім бути щасливим. Тип видання: тверда обкладинка. Формат: 130x208 мм. Кількість сторінок: 80. Видавець: Meridian Czernowitz, Чернівці, Книги-XXI. Рік видання: 2016. Ціна у інтернет-книгарні «Є»: 68,97 грн.

Звонко Каранович Три картини перемоги

Події роману відбуваються в Сербії у 1999 році, під час бомбардування НАТО та після нього. Загальна мобілізація не обминула й Джорджа Узелца – Джоле, екстравагантного міського хлопця,

примхливого й поверхового члена самопроголошеної урбаністичної еліти. Він повертається з війни позбавленим усіх

ілюзій, і в карколомному слаломі крізь корумповані суспільні структури, семиденний фестиваль сексу та боротьбу за голландську візу звільняється від задушливих сімейних і суспільних лещат, потроху пізнаючи себе «справжнього».

Звонко Каранович (1959) – відомий сербський письменник, автор 12 поетичних збірок та роману-трилогії. Почав писати під впливом літератури «покоління бітників», поп-культури та кіно, згодом розвинув власний стиль – «темний неоекзистенціалізм», і довгий час був культовим поетом міського андеграунду. Працював журналістом, редактором, радіоведучим,

ді-джеєм та організатором концертів, упродовж 13 років був власником музичної крамниці. Твори Карановича перекладено англійською, грецькою, угорською, болгарською, македонською, словенською, словацькою, чеською і польською мовами. Переклад з сербської: Зоряна Гук. Українською мовою. Тип видання: м'яка обкладинка. Формат: 130x200 мм. Кількість сторінок: 224. Видавець: КОМОРА, Київ. Рік видання: 2016. Ціна в інтернет-книгарні «Є»: 95.00 грн.

Oleh Kryštofa Ukrajina v měřítku 1:1

Oleh Kryštofa se ve svých reportážích snaží podívat na Ukrajinu zblízka, doslova v měřítku jedna ku jedné. Svou rodnou zemi projel křížem krážem, od západu na východ a zpět, a vyzpovídal stovky lidí.

Dostal se do míst, kam se běžný turista nikdy nepodívá. Tato kniha je výsledkem těchto cest a rozhovorů. Dočtete se v ní o Kyjevu, Krymu, Oděse, ale také o Černobyli, který pomalu zarůstá lesem, o poddolovaném Donbasu, o novodobých satelitních městečkách i těch nejzapadlejších horských vesnicích. Kryštofa má výjimečný pozorovací talent, cit pro dialogy a propojuje obecné informace s velmi osobními zážitky. Autorovi se podařilo z jednotlivých postřehů a střípků složit jedinečný

portrét jeho rodné země. Tato kniha poskytuje autentický vhled do situace na Ukrajině, pomůže pochopit, proč došlo k událostem na Majdanu, následné anexi Krymu i nynější «tiché» válce s Ruskem. České vydání bylo podpořeno na crowdfundingovém serveru hithit.com. Ukázky z knihy vizte Porohy č. 3/2016. Původní název: Ukrajina. Masštáb 1:1. Překlad: Marie Iljašenko. Vydavatelství Dokořán, vázaná s přebalem, 232 stran, poprvé vyšlo 20.09.2016. Cena: 253-298 Kč.

Колір Ночі Цей добрий світ

Молодий ржищівський рок-гурт вже з першого альбому «Воїни волі» продемонстрував, що може стати своєрідною українською «Металікою». У другому альбомі «Цей добрий світ» гурт урізноманітнився і зберіг своє лице. Впевнено, розмірено, нехай не придумали нічого нового, натомість внесли себе у вже класичний жанр. «Колір ночі» – це змістовні українські тексти з відгуком до героїчного минулого й патріотизму, чистий гітарно-барабанний важкий або готичний рок з де-не-де вставками мелодійної музики, низький правильний вокал. Крізь весь альбом «червоною ниткою» відчувається відбиток воєнного часу, мистецьки вплетений в загальну картину. Навіть «Слава Україні!» звучить з особливою натхненністю. «Це – результат роботи за непросту зиму 2014-2015 років. Нав'язаний змінами в країні, настроєм боротьби з неправдою, почуттям гордості за наш народ», – коментує фронтмен Михайло Бойко для сайту rock.kiev.ua. Дещо відчувається певний «русько-рокерський» «ранньоетапний» вплив на творчість, але «русским роком» їх явно не назвеш. Це поле з випадками в «гард» або «панк», вже оране-переоране, вкрай важко не те що, зробити щось нове, а і просто запам'ятати. Хлопцям з «Кольору ночі» це вдалося!

Без Обмежень Дихаю тобою

Якісна музика обмежень не знає, можна сказати про ужгородсько-київську команду Without Limits. Новий альбом вмістив у себе десять авторських композицій гурту, частина з яких вже добре знайома прихильникам. Зокрема до списку треків свіжої платівки потрапили пісні «Налий мені вина» і «Зима», на які було раніше відзнято відеокліпи, а також композиція «Мамині Слова», присвячена героям Небесної Сотні, яку було оприлюднено у якості синглу. Фінальним треком релізу є акустична версія легендарної пісні «Underground», з якою хлопці вперше увірвалися в українські чарти, етери радіо та музичних телеканалів у далекому 2007 році. За словами учасників «Без Обмежень», презентований матеріал формувался та складався в єдине ціле приблизно протягом останніх двох років. Назву альбому дав лейтмотив композиції «Налий мені вина». Велика концертна презентація нового CD відбулась зовсім нещодавно у київському пабі «Бочка» на Подолі. Гостями цього дійства стало багато колег Without Limits по музичному цеху, серед яких були помічені Марія Чеба, Лана, Лідія Аксенич, гурт Vroda та інші. Всі вони разом з хлопцями співали зі сцени кращі їхні пісні та просто насолоджувались драйвовою, позитивною і дружньою атмосферою концерту.

Правиця Кривий танець

Серце «Правиці» – дві дівчини, Марта Любчик та Мирослава Салій, які паралельно викладають у дитячій фолк-студії, з якою вже теж встигли записати альбом «Веснянки». Тож дебютник «Кривий танець» ілюструє разом і те, якого ставлення до традиції вони навчають дітей – якщо одним словом, то: творчого. Хоча модернізація фольклору – явище не нове, тож тут цікавить не лише сам факт, а й нюанси. А нюанси такі, що «Правиця» не обмежується якимсь одним стилем – в їхніх інтерпретаціях можна почути джазові, блюзові, соул-, рок-моменти, аж до українського кантрі на ірландський манер. Без зайвої екстравагантності, але вигадливо – і водночас, я би сказав, досить обережно. Можливо, так проявився пістет до матеріалу – зрештою, цим пісням вже по кількасот років, тут своя магія. «Правиця» магію намагається не рушити, і таки виходить живе полотно, а не мертві прикраси. Тут зроблю реверанс у бік басу й барабанів, та й серед додаткових інструментів не чути зайвих – але. Особисто для мене саме деякі партії клавішних зробили маленьке свято атмосферності – доконаним фактом. Не меншою мірою, ніж спів дівчат. Гарний дебют – і з запасом для кроку вперед. І най він буде. Рік видання: 2015.

Був'є Сповіщає про своє існування

Цими 12 піснями гурт «Був'є» сповіщає про своє існування. Це – перший повноформатний альбом від українських музикантів у 2016 році. У всякому випадку серед україномовного сегменту музики – точно. Цим релізом судилося стати дебютній платівці сольного проекту Сашка Положинського, лідера відомого гурту «Тартак». Свіжий альбом вмістив у себе дванадцять «поза-тартаковських» авторських напрацювань Сашка, серед яких присутні три вже відомі загалу композиції «Не свари мене, мамо», «Стіна» та «Голова», а також абсолютно новий музичний матеріал. Запис студійного лонг-плею проходив на луцькій студії звукозапису Романа Сороки. Як розповів лідер гурту «Тартак»,

хоча всі представлені на диску композиції і написані особисто ним, проте учасники гурту «Був'є» поголовно та у повній мірі можуть сприйматися у якості їхніх співавторів, адже кожен з них привносить до фінального результату своє музичне відчуття, бачення та звісно ж, професійне вміння. На відміну від ритмічно-репового, серйозно-соціально-рокового «Тартаку» «Був'є» має більш мелодійну, аж меланхолійну музику для відпочинку. Нова платівка «12 пісень, якими Був'є сповіщає про своє існування» наразі є доступною для вільного прослуховування та завантаження, проте незабаром її появу анонсували також на сервісах купівлі ліцензійного контенту iTunes та Google Play.

Чотири сотні пелюшок щомісяця

Українка у Теплицях виховує трійню

ТЕКСТ: Ольга ТУШЦОВА, ФОТО: Зденек ТРАКСЛЕР

Зацікавлені оченята – це перше, що бачимо, коли відчиняємо обережно двері. У гарних смугастих сукнях гарненько на своїх чотирьох підбігає, вітаючи, одна із маленьких принцес. Друга – стирчить із рук бабусі, третю – ще одягає мама.

Рівно рік тому в північочеських Теплицях народилася трійня, чого не було в місті вже декілька років. І тепер редактори місцевого «Денніку» завітали глянути, як

вони вирости. «За гороскопом вони народилися під знаком левиці. Гарні, їдять майже все і сплять всю ніч, але вміють бути й неслухнянками, тягти одна одну за волосся», – каже з посмішкою на вустах на адресу Оленки, Оксанки та Янки мамка Оксана.

Здається, їхній татусь Марек Баштінець може наразі легко і витончено з ними впоратися. Але має добряче попотіти, бо, тільки уявляючи собі, лише одноразових пелюшок маленькі принцеси використовують чотири сотні штук на місяць. Мамі також потрібна витримка, бо зростаючі зуби дратують тут утричі більше. А буде веселіше, бо дівчатка починають ходити. «Найшвидшою є Оксанка, вона й двадцять кроків вміє зробити», – пишається тато Марек, і одним оком спостерігає, щоб ді-

вчатка не вдарилася об кухлик. Персонально для кожної з них, з ім'ям і гарним зображенням ці кухлики виробили у дубській «Чеській порцеляні», і теж подумали про дар батькам. Ми ж принесли ведмедиків для снання, звичайно ж, у трьох примірниках. З трьома близнятками все треба множити на три, у тому числі й радості і та печалі.

Батьки спочатку не знали, що чекають трьох дівчат. Готувалися лише до двох близнюків. «Коли лікарі сказали нам, що там є й третя дитина, це було шоком для нас і всіх, кого ми тільки повідомляли. Ніхто з нас у сім'ях не мав близнюків», – згадує пані Оксана Матішинець, яка приїхала до Теплиц з Ужгорода. Проживає в Чехії вже десять років. Окрім того, одразу трьох доньок з партнером вони зачали природнім способом, тому трійня стала дійсно для них великим сюрпризом.

Дівчата народилися у крайовій Масариковій лікарні в Усті-над-Лабем зранку 18 серпня минулого року. Для гінекологів та акушерів лікарні пологи були незвичайними тим, що це були другі трійнята, що народилися за короткої період часу. Оленка при народженні мала 41 см і 1900 г, Яна – 41 см і 1740 г, а Оксана – 38 см і 1320 г. Прізвище мають татове. «Коли перший раз мені лікар сказав, що у мене трійня, то я так плакала... Я так рада, що вони у мене є. Ми все у себе вдома для них приготували заздалегідь – три ліжка і по три пари бодів», – казала тоді

щаслива пані Матішинець.

Оксанка з Янкою – однояйцеві близнятка, але вже їх можна відрізнити. Оксанка залишилася найменшою, Янка обігнала сестер на кілограм і тепер важить дев'ять кілограмів. Маніпулювати з потрійним дитячим візком мамі доволі важко. Купатися маленькі дівчатка ходять до аквапарку в Мості. «Для маленьких дітей це краща, тепліша вода і, крім того, там можуть бути тільки рукава», – розповів Марек Баштінець про свої батьківські турботи.

Оглядаємо фото з першого дня народження із трьома прекрасними тортами і поволі прощаємося. Але куди не повернись – всюди маленькі дівчата. «Так, треба було б більшу квартиру, дві кімнати стає мало... Треба й більшу машину, але це вже на якогось спонсора», – підкреслює бабуся. «Ну, а через п'ять років нас чекає школа, і вже цей рік дуже швидко втік», – додає пані Оксана і вже думає про три шкільні торби, три пари взуття, три спортивні костюми, три пари тапочок...

Пороги – культурно-політичний часопис для українців у Чеській Республіці. Виходить 12 разів на рік. № 8/2016, рік XXIV. Підписано до друку 5 жовтня 2016 року. Ел. пошта: porohy@seznam.cz. Інтернет-адреса: www.ukrajinci.cz/ua/casopys-porohy/, реєстрація: МК ЧР/7044. Номер готували: Богдан Райчинець, Владислав Роговий, Володимир Мартин, Ондřej Кундра, Мартіна Вироубалова, Володимир Галечик, Юрій Банахевич, Анна Андрашко, Ольга Тушцова, Олекса Лівінський. Використовуються повідомлення інформантів та ілюстрації з відкритих джерел. Художнє оформлення та верстка: Тереза Меленова. За достовірність викладених фактів відповідає автор статті. Редакція має право скорочувати матеріали і виправляти мову, не поділяти поглядів автора. Рукописи не повертаються. Часопис друкується із фінансовою допомогою Міністерства культури ЧР. Видає: спільнота «Українська ініціатива в ЧР», ДНМ, Воцелова 3, 12000, Прага 2, ЧР; зареєстрована Миським судом у Празі, номер документа L 6121; контакт: uicr@centrum.cz, info@ukrajinci.cz, www.ukrajinci.cz; тел.: +420221419821; ід. номер: 60448296. Розрахунковий рахунок: 1925774379/0800. **Porohy** – kulturně-politický časopis pro Ukrajince v České republice. Vychází 12-krát ročně. Název je odvozen od ukrajinského «porih» – práh domu, říční práh. Č. 8/2016, ročník XXIV. Uzávěrka: 5. října 2016. E-mail: porohy@seznam.cz, web: www.ukrajinci.cz/cs/casopis-porohy/, registrační číslo: MK ČR/7044. Číslo připravili: Bohdan Rajčinec, Vladislav Rohovy, Volodymyr Martyn, Ondřej Kundra, Martina Vyroubalova, Volodymyr Halečyk, Jurij Banachevyč, Anna Andraško, Olga Tušicová, Oleksa Livinsky. Používáme zprávy informačních agentur a ilustrace z otevřených zdrojů. Grafika: Tereza Melenová, www.gd3.cz. Časopis vychází s finanční podporou Ministerstva kultury ČR. Vydává: spolek «Ukrajinská iniciativa v ČR», sp. zn. L 6121 vedená u Městského soudu v Praze, adresa: DNM, Vocelova 3, 12000, Praha 2, ČR. uicr@centrum.cz, info@ukrajinci.cz. www.ukrajinci.cz. Tel.: +420221419821. IČO: 60448296, číslo účtu: 1925774379/0800.

FINANCOVÁNO
EVROPSKOU UNIÍ
AZYLOVÝ, MIGRAČNÍ
A INTEGRAČNÍ FOND

 Integrovační
centrum
Praha

БЕЗКОШТОВНІ ПОСЛУГИ ДЛЯ ІНОЗЕМЦІВ

Інтеграційний центр Прага – це некомерційна організація, заснована Магістратом м. Праги, яка з 2012 року надає іноземцям, проживаючим в Празі, БЕЗКОШТОВНІ послуги. ІЦП має 6 філіалів по цілій Празі: Прага 1 – вул. Žitná, Прага 4 – Pankrác, Прага 12 – Modřany, Прага 14 – Černý most та в ТК «Sara» в Празі-Лібуш.

Всі послуги ІЦП призначені для іноземців з країн за межами ЄС, які мають в Чехії дозвіл на легальне перебування на добу довше 90 днів, а також для іноземців, які отримали статус міжнародної охорони.

ЮРИДИЧНІ КОНСУЛЬТАЦІЇ

- подання документів на легальне перебування
- продовження легального перебування
- апеляція
- отримання чеського громадянства

СОЦІАЛЬНІ КОНСУЛЬТАЦІЇ

- пошук роботи та житла
- пошук школи
- оформлення соціальної допомоги
- супроводи в державні установи
- вирішення проблем з медичним страхуванням

КУРСИ

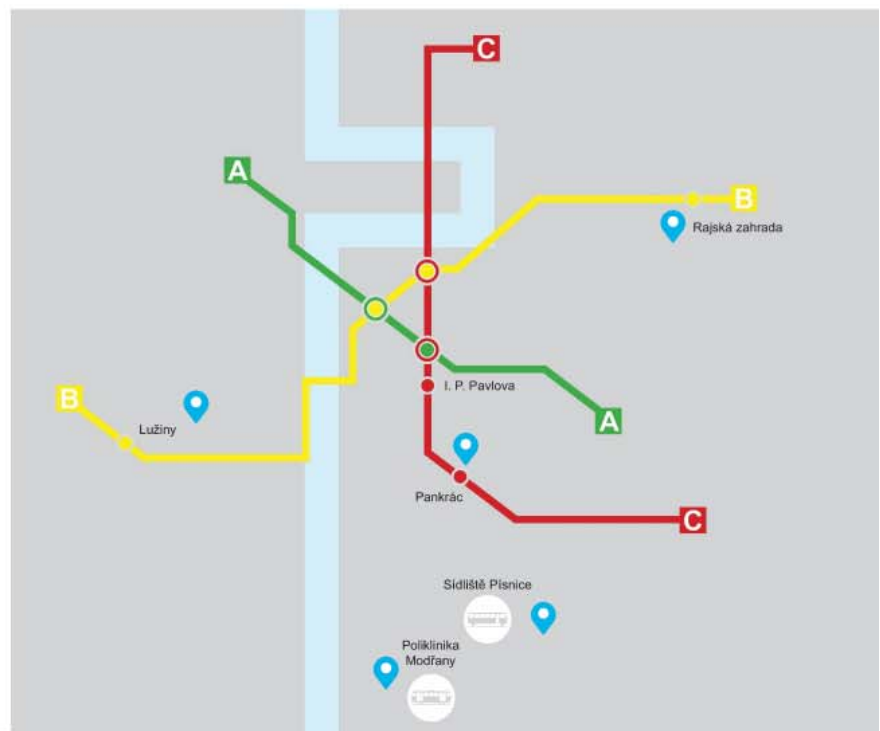
- Курси чеської мови для дітей та дорослих
- Соціокультурні курси
- Культурні та общинні заходи

Всі наші
послуги
БЕЗКОШТОВНІ!

ПОСЛУГИ ІНТЕРКУЛЬТУРНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Наші інтеркультурні працівники пропонують послуги усного перекладу, ДОПОМАГАЮТЬ при спілкуванні з державними установами, школами та ін.

Окрім цього, вони також можуть надати допомогу при орієнтації в чеському середовищі та отриманні потрібної інформації.

 КОНТАКТ

 +420 252 543 846, +420 775 751 748

 /ICPraha

www.icpraha.com

КУРС

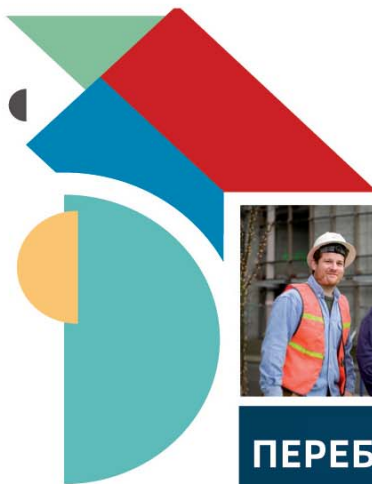
„ЛАСКАВО ПРОСИМО ДО ЧЕСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ“

ДЛЯ НОВОПРИБУЛИХ ІНОЗЕМЦІВ – ГРОМАДЯН ТРЕТІХ КРАЇН

Запрошуємо Вас взяти участь в адаптаційно-інтеграційному курсі, де Вам буде надана вся необхідна інформація щодо перебування та життя в Чехії.

У рамках курсу Ви отримаєте безкоштовну інформацію та друковані матеріали про:

- Закони про перебування
- Освіту та визнання дипломів
- Працевлаштування та ведення бізнесу
- Медичне та соціальне страхування
- Контакти юристів та соціальних працівників в Інтеграційних центрах та неприбуткових неурядових організаціях, до яких можна звертатися за безкоштовними порадами

ПЕРЕБУВАННЯ

ІНТЕГРАЦІЯ

Не покладайтеся на інформацію з других рук та не платіть за неї зайві гроші!
Усний переклад забезпечено.

Українська ініціатива в ЧР
Великий зал Будинку національних меншин
Неділя 20.11.2016, від 10:00 до 18:00 год.
вул. "Vocelova 602/3, Praha 2"

Реєстрація: www.vitejtevcr.cz
slovo_vitejtevcr@centrum.cz, тел. 775 965 571